Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2023–2024

36 625 **Najaarsnota 2024**

Nr. 1 **BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN**
Ontvangen 29 november 2024

INHOUDSOPGAVE

1	**Najaarsnota 2024**	**3**
1.1	Inleiding	3
1.2	Het uitgavenbeeld	3
1.3	Het inkomstenbeeld	13
1.4	Overheidssaldo en overheidsschuld	15
2	**Bijlagen bij de Najaarsnota**	**16**
	Bijlage 1: Budgettaire kerngegevens	16
	Bijlage 2: Verticale Toelichting	17
	Bijlage 3: Volledige belasting- en premieontvangsten	86

1 NAJAARSNOTA 2024

1.1 Inleiding

Deze Najaarsnota geeft de laatste stand van zaken van de uitgaven en inkomsten voor het begrotingsjaar 2024. Het gaat om de wijzigingen die zich hebben voorgedaan in 2024 na de Miljoenennota 2025.

Naast de Najaarsnota worden ook de daarmee samenhangende tweede suppletoire begrotingswetten aangeboden aan het parlement, met informatie over het lopende uitvoeringsjaar. Dit is het laatste moment in het jaar waarin het Parlement wordt geïnformeerd over uitvoering van de lopende begroting.

1.2 Het uitgavenbeeld

1.2.1 Kadertoets

Het kabinet stuurt op het uitgavenkader dat voor ieder jaar van de meerjarenperiode is vastgesteld in de Miljoenennota 2025. Het uitgavenkader geeft de maximale ruimte weer voor uitgaven en hoeft niet volledig benut te worden. Het kabinet toetst met behulp van de kadertoets voor 2024 of het verwachte uitgavenniveau binnen het vastgestelde uitgavenkader blijft. Tabel 2.1 bevat de opbouw van het uitgavenkader. De kadertoets in deze Najaarsnota toont de wijzigingen vanaf de Miljoenennota 2025.

Het kabinet heeft in de begroting van 2024 rekening gehouden met 8,5 miljard euro aan onderuitputting. Hiervan is 5 miljard euro in=uittaakstelling en 3,5 miljard euro aanvullende onderuitputting. De in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting moet gaandeweg het jaar worden ingevuld met onderuitputting of meevallers. Bij de Miljoenennota 2025 is 0,1 miljard euro hiervan ingevuld. Bij Najaarsnota kan 3,2 miljard euro worden ingevuld. Dit betekent dat nog 5,2 miljard euro bij het Financieel Jaarverslag van het Rijk (FJR) moet worden ingevuld. Indien dit niet wordt gedaan, dan leidt dit tot een verslechtering van het EMU-saldo. In paragraaf 1.2.2 wordt de werking van de in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting verder toegelicht.

De 3,2 miljard euro waarmee de in=uittaakstelling bij Najaarsnota wordt ingevuld, bestaat uit de onderuitputting op de departementale begrotingen (2,1 miljard euro) en het saldo van de generale mee- en tegenvallers (1,2 miljard euro). In paragraaf 1.2.3 wordt de onderuitputting op de departementale begrotingen verder toegelicht.

Er is geen sprake van een onder- of overschrijding van het uitgavenkader doordat de onderuitputting en het saldo van de mee- en tegenvallers wordt ingezet voor de invulling van de in=uittaakstelling. Het kader wordt gecorrigeerd voor uitgaven in de sociale zekerheid (0,04 miljard euro), waardoor het uitgavenkader uitkomt op 396,1 miljard euro. Buiten het uitgavenkader zijn de uitgaven aan Oekraïne neerwaarts bijgesteld, paragraaf 1.2.4 licht dit verder toe.

Tabel 2.1 Kadertoets		
	(in miljarden euro; - is onderschrijding)	2024
1	**Uitgavenkader bij Miljoenennota 2025**	**396,0**
	Aanpassingen van het uitgavenkader naar aanleiding van:	
2	Werkloosheidswet en Ziektewet bij Sociale Zaken	0,0
3	**Uitgavenkader bij Najaarsnota 2024 (= 1 t/m 2)**	**396,1**
4	**Reguliere uitgaven bij Miljoenennota 2025**	**396,0**
	Uitgavenmutaties met aanpassing van het uitgavenkader	
5	Totaal aanpassingen uitgavenkader (2)	0,0
	Uitgavenmutaties met beslag op de budgettaire ruimte	
6	EU-afdrachten en invoerrechten	– 0,7
7	Asiel	– 0,3
8	Bewaken en beveiligen	– 0,1
9	Boetes en transacties	– 0,1
10	Corona	– 0,1
11	Herstel- en Veerkrachtplan (HVP)	0,1
12	Uitvoeringsinformatie SZW	0,1
13	Uitvoeringsinformatie VWS	– 0,1
14	Onderuitputting	– 2,1
	wv. Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	*– 0,6*
	wv. Economische Zaken en Klimaat (incl. Nationaal Groeifonds)	*– 0,4*
	wv. Aanvullende Post	*– 0,2*
	wv. Financiën	*– 0,2*
	wv. Defensie (incl. Defensiematerieelbegrotingsfonds)	*– 0,2*
	wv. Justitie en Veiligheid	*– 0,1*
	wv. Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur	*– 0,1*
	wv. Sociale Zaken en Werkgelegenheid	*– 0,1*
	wv. Overig	*– 0,1*
15	Invulling in=uittaakstelling	3,2
16	Overig	0,0
17	**Reguliere uitgaven bij Najaarsnota 2024 (= 4 t/m 16)**	**396,1**
18	**Over/onderschrijding uitgavenkader bij Najaarsnota 2024 (= 17-3)**	**–**
19	**Nog in te vullen onderuitputting (zie tabel 1.2.2)**	**5,2**

Uitgavenmutaties met aanpassing van het uitgavenkader

2. Werkloosheidswet en Ziektewet bij Sociale Zaken

Op basis van realisatiegegevens zijn op de SZW-begroting kadercorrecties die volgen uit een bijstelling van de uitgaven aan de werkloosheidsuitkeringen (WW). De hogere uitgaven aan de WW worden onder andere veroorzaakt door een hoger dan verwachte instroom.

Uitgavenmutaties met beslag op de budgettaire ruimte

6. EU-afdrachten en invoerrechten

Op basis van de vijfde aanvullende Europese begroting van 2024 (DAB5) wordt een stijging van boete-inkomsten op de EU-begroting verwacht. Deze hogere inkomsten op de EU begroting leiden tot een verwachte verlaging van de raming van de Nederlandse BNI-afdracht van circa 170 miljoen euro. Daarnaast stelt DAB5 het betalingenniveau van de EU-begroting bij. Dit nieuwe betalingenniveau is de meest realistische raming van de totale uitgaven van de EU in 2024. Diverse betalingen zullen niet meer in 2024 plaatsvinden, onder andere voor de Cohesiemiddelen. Een deel van de onbenutte middelen zullen naar verwachting worden doorgeschoven naar latere jaren in het Meerjarig Financieel Kader. In juli 2025 zal duidelijk zijn wat de gevolgen hiervan zijn op de Nederlandse afdrachten

in 2025-2027. De bijstelling betekent een verlaging van de raming van de Nederlandse BNI-afdracht in 2024 met circa 438 miljoen euro. Daarnaast is de perceptiekostenvergoeding geactualiseerd met circa 67 miljoen euro door een verhoging van de raming van de invoerrechten. In totaal komt de neerwaartse bijstelling van de raming uit op circa 676 miljoen euro.

7. Asiel
De onderuitputting op asiel wordt voor het grootste deel veroorzaakt door een lagere instroom van asielzoekers dan verwacht bij de Voorjaarsnota 2024. Hierdoor ontstaat bij het COA een meevaller van circa 221 miljoen euro. Stichting NIDOS wordt gefinancierd voor het aantal gerealiseerde opvangplekken, dat lager is dan bij de Voorjaarsnota 2024 werd geraamd. De meevaller bij NIDOS is circa 51 miljoen euro. De afrekening van NIDOS over 2023 is een meevaller van circa 46 miljoen euro om dezelfde reden. Daarnaast is er een meevaller ontstaan van 15 miljoen euro omdat de verscherpte taaleis niet meer in 2024 ingevoerd kon worden.

8. Bewaken en beveiligen
Op het budget voor Bewaken en Beveiligen is circa 51 miljoen euro aan onderuitputting. De inrichting van de teams Bewaken en Beveiligen bij de Koninklijke Marechaussee duurt langer dan verwacht, hierdoor komt 8 miljoen euro niet tot besteding. Daarnaast is vanwege de meerjarige aanloop van diverse transitieprojecten van het stelsel circa 43 miljoen euro minder nodig.

9. Boetes en transacties
De raming voor de ontvangsten uit boeten en transacties is met 102 miljoen euro naar boven bijgesteld. Er worden relatief meer boetes uitgedeeld waarvoor een hoger boetebedrag geldt. Een nadere analyse naar de oorzaken wordt nog uitgevoerd.

10. Corona
Op Corona-middelen is 123 miljoen euro aan onderuitputting. Na de vaststelling over 2022 en 2023 hebben de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en Landelijke Coördinatie COVID-19 Bestrijding minder kosten gemaakt voor vaccinaties en kan een deel van de bevoorschotting terugvloeien. Hierdoor valt 65 miljoen euro vrij. Ook valt 10,5 miljoen euro vrij bij Dienst Testen, omdat er minder geld nodig is voor de afhandeling van juridische geschillen. Daarnaast is bij het ministerie van Economische Zaken 33 miljoen euro aan onderuitputting, bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap 4 miljoen euro aan onderuitputting en bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid 4 miljoen euro aan onderuitputting.

11. Herstel- en Veerkrachtplan (HVP)
De raming van de ontvangsten uit het Herstel- en Veerkrachtplan in 2024 wordt met 118 miljoen euro naar beneden bijgesteld om de werkelijke omvang van het eerste betaalverzoek (1,332 miljard euro) correct weer te geven. In totaal kan Nederland aanspraak maken op 5,4 miljard euro. Bij de Voorjaarsnota 2025 zullen de resterende technische bijstellingen worden gemaakt voor de jaren na 2024. Meerjarig is het effect van deze technische bijstelling op de totale raming beperkt.

12. Uitvoeringsinformatie SZW
Op basis van realisatiegegevens zijn de uitkeringsregelingen op de SZW-begroting bijgesteld. Deze bijstelling leidt per saldo tot 118 miljoen euro hogere uitgaven binnen het uitgavenkader. De grootste tegenvallers komen

voort uit de Ziektewet (ZW) en de Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA), onderdeel van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). De hogere uitgaven aan de ZW worden met name veroorzaakt door een stijging in het ZW-volume. Voor de WGA geldt dat de hogere uitgaven worden veroorzaakt door een hoger dan verwachte instroom en een lager dan verwachte uitstroom.

13. Uitvoeringsinformatie VWS
Op basis van de derde kwartaalrapportage van het Zorginstituut worden de uitgaven in de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wet langdurige zorg (Wlz) buiten contracteerruimte per saldo met circa 99 miljoen euro naar beneden bijgesteld. In de Zvw gaat het om een per saldo meevaller van circa 83 miljoen euro. De meest omvangrijke meevallers deden zich voor op de apotheekzorg (110,4 miljoen euro), de wijkverpleging (43,7 miljoen euro) en de huisartsenzorg (32 miljoen euro). De voornaamste tegenvallers deden zich voor op de medisch-specialistische zorg (145 miljoen euro) en de GGZ (57,1 miljoen euro). In de Wlz is er een per saldo meevaller van circa 16 miljoen euro. Deze onderschrijding ontstaat door meevallers op hulpmiddelen (11,6 miljoen euro) en op de eigen bijdrage (6,5 miljoen euro), en een tegenvaller op tandheelkundige zorg van 2,3 miljoen euro.

14. Onderuitputting
De onderuitputting op de departementale begrotingen bedraagt 2,1 miljard euro. Dit wordt verder toegelicht in paragraaf 1.2.3.

15. Invulling in=uittaakstelling
De invulling van de in=uittaakstelling bedraagt 3,2 miljard euro. Dit wordt verder toegelicht in paragraaf 1.2.2.

16. Overig
De post overig bevat het saldo van de resterende uitgavenmutaties op de departementale begroting. Dit betreft voornamelijk een meevaller bij de dividendontvangsten als gevolg van de vastgestelde dividenduitkeringen (14 miljoen euro) en onderuitputting op de Wet tegemoetkoming waterschade (Wts) in Limburg bij het ministerie van Justitie en Veiligheid (5 miljoen euro). De onderuitputting op de Wts wordt veroorzaakt door enerzijds vertraging op de afhandeling van de laatste dossiers, en anderzijds door het niet doorgaan van de pilot voor de derde Wts regeling, aangekondigd bij Voorjaarsnota 2024, waardoor aanmelding voor de regeling later dan voorzien mogelijk is.

1.2.2 Invulling in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting

De afgelopen jaren is sprake van een stijgende trend in de hoogte van de onderuitputting op de departementale begrotingen. Om de begroting meer realistisch te maken heeft het voorgaande kabinet aanvullende onderuitputting van 3,5 miljard euro in 2024 ingeboekt. Samen met de in=uittaakstelling van 5,0 miljard euro houdt de begroting rekening met 8,5 miljard euro onderuitputting in 2024. De in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting moet gaandeweg het jaar worden ingevuld met onderuitputting of andere meevallers. Bij Miljoenennota 2025 is reeds 0,1 miljard euro ingevuld met onderuitputting.

De in=uittaakstelling wordt voor 3,2 miljard euro ingevuld. Deze 3,2 miljard euro bestaat uit (i) de onderuitputting op departementale begrotingen (2,1 miljard euro) en (ii) het saldo van de generale mee- en tegenvallers en uitvoeringsinformatie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (in totaal 1,2 miljard euro). Hiermee resteert 1,7 miljard euro aan openstaande in=uittaakstelling en de volledige aanvullende onderuitputting van 3,5 miljard euro (totaal 5,2 miljard euro) die bij het Financieel Jaarverslag Rijk nog moet worden ingevuld. Het bedrag dat aan het eind van het jaar niet ingevuld wordt, leidt tot een saldoverslechtering in 2024. Tabel 1.2.2 toont het totaaloverzicht van de in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting in 2024.

De invulling van de in=uittaakstelling met 3,2 miljard euro blijft achter ten opzichte van de ingeboekte in=uittaakstelling (5,0 miljard euro) en aanvullende onderuitputting (3,5 miljard euro). Bij het Financieel Jaarverslag Rijk zal duidelijk worden in hoeverre de resterende in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting gelijk is aan de daadwerkelijk gerealiseerde onderuitputting. In lijn met motie Flach en Grinwis, heeft het kabinet zich ingezet voor een meer realistische begroting. Zo zijn zowel in de Voorjaarsnota 2024 als in de Miljoenennota 2025 middelen in een meer realistisch bestedingsritme geplaatst door middel van kasschuiven. In totaal is daarmee ca. 12,3 miljard euro uit 2024 naar latere jaren geschoven.

Tabel 1.2.2 Invulling in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting

In miljoenen euro's	2024
In=uittaakstelling	– 5.019
Aanvullende onderuitputting	– 3.500
Invulling in=uittaakstelling MJN 2025	86
Resterende in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting MJN 2025	**– 8.433**
Invulling in=uittaakstelling NJN 2024	3.242
Resterende in=uittaakstelling en aanvullende onderuitputting NJN 2024	**– 5.191**
w.v. resterende in=uittaakstelling NJN 2024	*– 1.691*
w.v. resterende aanvullende onderuitputting	*– 3.500*

Uitleg werking in=uittaakstelling
De in=uittaakstelling is de tegenhanger van de eindejaarsmarge. De eindejaarsmarge is bedoeld om ondoelmatige besteding van middelen aan het einde van het jaar te voorkomen door onbestede middelen (deels) naar het volgende jaar door te schuiven. Hiervoor geldt een maximum van 1% van de totale begroting. Begrotingsfondsen zoals het Defensiematerieelbegrotingsfonds, het Deltafonds en het Mobiliteitsfonds kennen een 100% eindejaarsmarge.

Om te voorkomen dat het uitgavenkader in het volgende jaar wordt overschreden door de uitkering van de eindejaarsmarge, wordt in dat jaar tegelijkertijd een even grote taakstelling ingeboekt, de zogenaamde in=uittaakstelling. Hierdoor levert het doorschuiven van middelen via de eindejaarsmarge dus geen extra middelen op in het jaar waarnaar wordt doorgeschoven. De in=uittaakstelling kent geen concrete invulling, maar wordt gaandeweg het jaar ingevuld. De invulling kan bestaan uit onderuitputting of andere meevallers.

1.2.3 Onderuitputting per begroting

De onderuitputting bij de Najaarsnota bedraagt 2,1 miljard euro. Dit is exclusief mee- en tegenvallers op generale dossiers en de uitvoeringsinformatie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

De meeste onderuitputting doet zich voor op de begroting van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (552 miljoen euro), Economische Zaken en Klimaat (450 miljoen euro) en de Aanvullende Post (247 miljoen euro). In tabel 1.2.3 wordt de onderuitputting per begroting toegelicht.

Tabel 1.2.3 Onderuitputting per begroting

In miljoenen euro's	2024
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	– 552
Economische Zaken en Klimaat (incl. Nationaal Groeifonds)	– 450
Aanvullende Post	– 247
Financiën	– 236
Defensie (incl. Defensiematerieelbegrotingsfonds)	– 201
Justitie en Veiligheid	– 106
Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur	– 104
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	– 78
Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp	– 37
Volksgezondheid, Welzijn en Sport	– 36
Infrastructuur en Waterstaat (incl. Mobiliteitsfonds en Deltafonds)	– 22
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (incl. BES-fonds)	– 13
Staten-Generaal en Hoge Colleges van Staat	– 6
Algemene Zaken en De Koning	– 1
Totale onderuitputting	**– 2.090**

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Op de begroting van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is 552 miljoen euro aan onderuitputting. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een meevaller op het programma School en Omgeving (158 miljoen euro) doordat minder scholen de subsidie hebben aangevraagd. Daarnaast is er onderuitputting van 110 miljoen euro op projecten van het Nationaal Groeifonds (NGF), waaronder LLO-katalysator (76 miljoen euro) en Npuls (32 miljoen euro). Dit komt voornamelijk door beschikkingen die niet meer konden plaatsvinden in 2024 en worden doorgeschoven naar 2025 middels een overlopende verplichting. Ook is er onderuitputting op overige subsidies en opdrachten in het funderend onderwijs (78 miljoen euro). Dit komt onder andere vanwege minder aanvragen bij de regelingen voor onderwijszorgarrangementen (11 miljoen euro), doorstroom vmbo-havo/mbo (14 miljoen euro en het Masterplan basisvaardigheden (12 miljoen euro)) en studiefinanciering (57 miljoen euro), doordat minder gebruik is gemaakt van de basis- en aanvullende beurs en het studentenreisproduct dan geraamd. De overige onderuitputting doet zich voornamelijk voor op andere subsidieregelingen waar minder aanvragen voor waren dan het beschikbare budget.

Economische Zaken en Klimaat (incl. Nationaal Groeifonds)
Op de begroting van Economische Zaken en Klimaat is per saldo 450 miljoen euro aan onderuitputting. Vertraging bij projecten van het NGF leidt tot 217 miljoen euro onderuitputting op NGF-middelen. Het gaat onder andere om de NGF-projecten Material Independence & Circulair Batteries (58 miljoen euro), Circulaire Plastics (50 miljoen euro) en Photondelta (36 miljoen euro). Op de overgehevelde Klimaatfondsmiddelen is sprake van 78 miljoen euro onderuitputting. Dit komt door onderuitputting op het Klimaatfonds-deel van de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (ISDE, 38 miljoen euro). Ook is er een project uitgevallen bij de subsidieregeling voor Versnelde klimaatinvesteringen industrie (VEKI, 10 miljoen euro). Daarnaast leiden bijstellingen van de ramingen voor de schadeafhandeling en versterkingsoperatie in Groningen per saldo tot

lagere uitgaven van 182 miljoen euro in 2024. Door vertraging in de versterkingsoperatie zijn de uitgaven lager dan eerder gepland. Bij de schadeafhandeling is er juist sprake van een hoger aantal aanvragen, wat leidt tot hogere uitgaven. Ten slotte leidt een rechterlijke uitspraak over beleid van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) met betrekking tot gasaansluitingen tot hogere uitgaven ter hoogte van 89 miljoen euro.

Aanvullende Post
Op de Aanvullende Post is 247 miljoen euro aan onderuitputting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door onderuitputting bij de reservering Traditioneel Eigen Middelen (TEM) (90 miljoen euro), de reservering Parlementaire Enquête Groningen Aardgaswinning (PEGA) (45 miljoen euro) en middelen klimaatakkoord (34 miljoen euro). De TEM-reservering is een risicoreservering voor nabetalingen inclusief vertragingsrente aan de Europese Commissie. Er worden geen nabetalingen in 2024 meer verwacht, waardoor de risicoreservering voor dit jaar kan worden afgeboekt. Voor PEGA was de inschatting dat voor een aantal maatregelen nog een overheveling zou worden aangevraagd. Inmiddels is bij Najaarsnota duidelijk dat deze middelen uit 2024 niet meer opgevraagd zullen worden voor de uitvoering van PEGA-maatregelen in 2024. De resterende middelen voor het klimaatakkoord zijn niet meer benodigd in 2024 en vallen daarom vrij.

Financiën
Op de begroting van Financiën is 236 miljoen euro aan onderuitputting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door onderuitputting bij de programmamiddelen aanvullende schades voor Toeslagen Herstel (circa 135 miljoen euro). De raming voor de afhandeling van aanvullende schade kent onzekerheden over de herstart van de SGH-route en het gemiddelde bedrag van de schikkingen. Daarnaast is er onderuitputting bij de nog onverdeelde middelen (54 miljoen euro) en de apparaatsmiddelen van Toeslagen (43 miljoen euro). Diverse programma's van Toeslagen Herstel worden later uitgevoerd dan eerder werd verondersteld; dit leidt tot lagere uitgaven in 2024.

Defensie (incl. Defensiematerieelbegrotingsfonds)
Op de begroting van Defensie (inclusief het Defensiematerieelfonds) is 201 miljoen euro aan onderuitputting. Als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt en bij de defensie-industrie is het realisatievermogen van Defensie begrensd. Daarom wordt met deze suppletoire begroting een bedrag van 151,2 miljoen euro aan onderuitputting geboekt, met name op formatiebudgetten bij de Bestuursstaf en de Luchtmacht. Daarnaast is er 40 miljoen euro onderuitputting op het Budget Internationale Veiligheid (BIV). Het BIV is een voorziening die het mogelijk maakt om op internationale ontwikkelingen te reageren. Deze zal dit jaar niet volledig tot uitputting komen. Wat overblijft vloeit terug naar de HGIS. Ten slotte is 10 miljoen euro onderuitputting op het budget overige inzet, doordat momenteel geen gebruik wordt gemaakt van Vessel Protection Detachments (VPD) door de onrust op en rond de Rode zee.

Justitie en Veiligheid
Op de begroting van Justitie en Veiligheid is circa 106 miljoen euro onderuitputting. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door tegenvallers door meerkosten bij de politie voor de behandeling van PTSS (24,9 miljoen euro), schadeloosstellingen aan burgers wanneer zij door overheidshandelen schade hebben geleden (10 miljoen euro) en een toename van proceskostenvergoedingen (3,2 miljoen euro) en lagere ontvangsten van de administratiekosten door een lager aantal boetes bij het CJIB (7,5 miljoen euro). Anderzijds is er

sprake van meevallers door onderuitputting bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit door uitstel van wetten en arbeidsmarktproblematiek (85 miljoen euro), de rechtsbijstand (40,4 miljoen euro) en slachtofferzorg (21,6 miljoen euro).

Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Op de begroting van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur is circa 106 miljoen euro onderuitputting. Op de uitkoopregelingen Lbv en Lbv-plus is 76,2 miljoen euro onderuitputting gerealiseerd. Dit komt doordat er vanuit werd gegaan dat de doorlooptijd tot aan uitbetaling van de regeling korter zou duren dan het geval blijkt te zijn. Ook wordt er 10,7 miljoen euro minder uitgegeven aan apparaatskosten dan begroot. Dit komt doordat vacatures minder snel worden ingevuld dan verwacht. Daarnaast zijn de uitvoeringskosten voor de piekbelastersaanpak 9,9 miljoen euro lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een achterblijvende vraag naar zaakbegeleiders bij piekbelasters. Een deel van de onderuitputting is ingezet voor tegenvallers elders op de begroting.

Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Op de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) is 78 miljoen euro aan onderuitputting. Dit wordt onder meer veroorzaakt door lagere uitgaven aan subsidies dan geraamd (19,5 miljoen euro). Dit komt onder andere door een lager aantal aanvragen van huishoudens voor het Noodfonds Energie dan verwacht. Ook is onderuitputting ontstaan bij de subsidie Vroege integratie en participatie doordat er meer tijd nodig is om de vergoeding voor reiskosten voor inburgeraars vanuit een COA-locatie te regelen. Verder zijn er lager uitvallende uitvoeringskosten als gevolg van lager uitvallende uitvoeringstoetsen (11 miljoen euro). Daarnaast is een deel van de gereserveerde middelen voor het waarborgfonds saneringskredieten niet uitgegeven, door een lager aantal borgstellingen dan eerder geraamd. Tot slot zijn er meer ontvangsten binnengekomen dan geraamd. Dit betreft onder andere een terugvordering vanuit het COA voor voorinburgering middelen uit 2023 (8 miljoen euro) en terugvorderingen van de SPUK-inburgering doordat een aantal gemeenten minder trajecten hebben aangeboden dan vooraf verwacht (5 miljoen euro).

Buitenlandse Zaken (incl. Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp)
Op de begroting van Buitenlandse Zaken (inclusief Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp) is 37 miljoen euro aan onderuitputting. Deze onderuitputting bestaat uit verschillende meevallers. De grootste betreft huisvestingskosten van de Hoog Risico Post (HRP) in Bagdad die niet meer in 2024 plaats zullen vinden (34,8 miljoen). De uitgaven waren voor 2024 gebudgetteerd, maar dit project is vertraagd. De overige meevallers bestaan onder andere uit onderuitputting op de budgetten voor training buitenlandse diplomaten (0,65 miljoen), personeelskosten bij het apparaat (0,5 miljoen), en opvolging excuses slavernijverleden (0,3 miljoen euro).

Infrastructuur en Waterstaat (incl. Mobiliteitsfonds en Deltafonds)
Op de begroitng van Infrastructuur en Waterstaat is circa 21 miljoen euro aan onderuitputting. Dit komt voornamelijk doordat de uitvoering van enkele NGF-projecten naar latere jaren zijn geschoven, waardoor deze budgetten dit jaar niet meer tot besteding komen. Op het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds is tot dusver geen onderuitputting. In het kader van realistisch ramen is de overprogrammering op de fondsen afgelopen voorjaar verhoogd en zijn middelen via kasschuiven naar latere jaren geschoven. Hierdoor sluiten de realisatiecijfers dit jaar beter aan bij de ramingen.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Op de begroting van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is per saldo circa 36 miljoen euro aan onderuitputting. Deze onderuitputting ontstaat door circa 134 miljoen euro aan onderschrijding en 98 miljoen euro aan overschrijding. De onderschrijding betreft onder andere meevallers op de transitiemiddelen scheiden wonen en zorg (21 miljoen euro) doordat een deel van de middelen die waren gereserveerd voor onvoorziene kosten niet nodig zijn gebleken. Daarnaast is er onderuitputting op de subsidieregeling Veelbelovende zorg (11,6 miljoen euro) waar het Zorginstituut een lagere uitputting verwacht en op de subsidies voor planontwikkeling Wonen en Zorg (10 miljoen euro) doordat er minder gebruik van deze subsidies is gemaakt dan geraamd. Tot slot zijn er per saldo lagere uitgaven aan apparaat (11,9 miljoen euro) als gevolg van diverse mee- en tegenvallers op het apparaatsbudget. De overschrijding ontstaat door tegenvallers op onder andere de Regeling Onverzekerde Vreemdelingen (16,9 miljoen euro), vermogensverschaffing Intravacc (13,9 miljoen euro) en de terugbetaling van boetezaken inzake de verkoopbonus (11,2 miljoen euro).

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Op de begroting van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is circa 12,5 miljoen euro aan onderuitputting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat een deel van de uitgaven voor de inkoop van flexwoningen door Rijksvastgoedbedrijf niet in 2024 plaatsvindt.

Staten-Generaal en Hoge Colleges van Staat
Op de begroting van de Staten-Generaal en Hoge Colleges van Staat is circa 6,4 miljoen euro aan onderuitputting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere ontvangsten, omdat van enkele fracties het maximum van de egalisatiereserve is bereikt. Dit wordt uitgebreider toegelicht in de Verticale Toelichting van de begroting van Staten-Generaal en Hoge Colleges van Staat.

Algemene Zaken (incl. De Koning)
Op begroting van Algemene Zaken is 1,2 miljoen euro aan onderuitputting. Dit beeld wordt mede bepaald door onderuitputting binnen het personeelsbudget van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) en door hogere overheadvergoeding die AZ heeft ontvangen van haar agentschap Dienst Publiek en Communicatie (DPC).

1.2.4 Oekraïne

Het kabinet blijft Oekraïne steunen. Voor de militaire steun wordt 750 miljoen euro uit 2024 doorgeschoven, omdat met name vanwege een krappe defensiemarkt wordt verwacht dat deze uitgaven pas later plaatsvinden. De middelen zijn met een Nota van Wijziging toegevoegd aan de Defensiebegroting van 2025.

De instroom van Oekraïense ontheemden is voor 2024 naar beneden bijgesteld. Op basis van realisatie en de nieuwe prognose is het verwachte aantal Oekraïense ontheemden voor 2024 verlaagd van 122.500 naar 117.650. Hierdoor dalen de uitgaven voor de opvang in 2024 met 793 miljoen euro. De zorguitgaven stijgen daarentegen met 11 miljoen euro, doordat de kosten per ontheemde hoger zijn dan eerder verwacht.

Tabel 1.2.4 Mutaties Oekraïne

in miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota 2025	**7.936**
Opvang ontheemden	3.478
Zorg	215
Onderwijs	97
Militaire ondersteuning	3.194
Niet-militaire steun	847
Leveringszekerheid	105
Mutaties Najaarsnota 2024	**– 1.549**
Opvang ontheemden	– 793
Zorg	11
Onderwijs	–
Militaire ondersteuning	– 750
Niet-militaire steun	– 13
Leveringszekerheid	– 4
Stand Najaarsnota 2024	**6.387**
Opvang ontheemden	2.685
Zorg	225
Onderwijs	97
Militaire ondersteuning	2.444
Niet-militaire steun	834
Leveringszekerheid	101

1.3 Het inkomstenbeeld

De raming van de totale belasting- en premieontvangsten voor 2024 is met 0,1 miljard euro neerwaarts bijgesteld ten opzichte van de raming voor 2024 in de Miljoenennota 2025. Ten opzichte van de totale ontvangsten is dit een zeer beperkte bijstelling. De nieuwe geraamde opbrengst bedraagt 405,5 miljard euro. De raming voorafgaand aan het jaar (uit de Miljoenennota 2024) bedroeg 402,9 miljard euro. De huidige inschatting van de totale opbrengsten ligt dus nog steeds boven dat niveau.

Tabel 1.3.1 Ontwikkeling van de belasting- en premieontvangsten 2024 op EMU-basis (in miljarden euro)

	Stand MN2025	Stand NJN2024	Verschil
Belastingen en premies volksverzekeringen op EMU-basis	310,8	310,7	– 0,1
- waarvan belastingen	273,9	273,8	– 0,1
- waarvan premies volksverzekeringen	37,0	36,9	– 0,1
Premies Werknemersverzekeringen	94,7	94,7	0,0
Totaal	**405,6**	**405,5**	**– 0,1**

De Najaarsnotaraming van de belasting- en premieontvangsten is gebaseerd op de gerealiseerde kasontvangsten tot en met de maand oktober. Bij het opstellen van de raming was geen geactualiseerd economisch beeld van het CPB beschikbaar ten opzichte van het beeld gebruikt bij de Miljoenennota 2025.

Tabel 1.3.2 toont de geraamde belasting- en premieontvangsten op EMU-basis per belastingsoort. Op EMU-basis valt de belasting- of premieontvangst toe aan het jaar waarin de onderliggende economische transactie zich heeft voorgedaan. De belastingontvangsten op kasbasis staan vermeld in bijlage 4.

Het grootste deel van de neerwaartse bijstelling ten opzichte van de Miljoenennota 2025 zit bij de indirecte belastingen (-174 miljoen euro). Binnen de indirecte belastingen valt op dat de belastingen op milieugrondslag, overdrachtsbelasting en accijnzen neerwaarts zijn bijgesteld. Binnen de belasting op milieugrondslag is de belangrijkste verklaring een lagere opbrengst in de energiebelasting. Binnen de categorie accijnzen geldt dit voor de tabaksaccijns. Hiertegenover staan juist hogere opbrengsten bij de invoerrechten.

Bij de directe belastingen en premies volksverzekeringen is er een opwaartse bijstelling van 59 miljoen euro. Onderliggend hieraan zien we dat dit verklaard wordt door een mix van negatieve en positieve bijstellingen. De grootste bijstelling is de vennootschapsbelasting (vpb, – 600 miljoen euro), ten opzichte van de Miljoenennota 2025 is dit een lichte daling (-1,3%) omdat de inkomsten in het derde kwartaal licht achterblijven. Binnen de loon- en inkomensheffing zien we juist een positieve bijstelling van 139 miljoen euro. Voor zowel de dividendbelasting (+333 miljoen euro) en de schenk- en erfbelasting (+204 miljoen euro) is sprake van opwaartse bijstellingen, die in absolute en relatieve zin groter zijn. De opbrengst van beide belastingsoorten zijn in de praktijk vaak volatiel.

Tabel 1.3.2 Overzicht van belasting- en premieontvangsten in 2024 op EMU-basis (in miljoenen euro)

	MN2025	NJN2024	Verschil
Indirecte belastingen	**117.303**	**117.129**	**– 174**
Omzetbelasting	78.778	78.778	0
Accijnzen	12.281	12.144	– 137
Belastingen op een milieugrondslag	6.612	6.440	– 172
Motorrijtuigenbelasting	4.983	4.983	0
Invoerrechten	3.929	4.198	269
Assurantiebelasting	3.953	3.953	0
Overdrachtsbelasting	3.723	3.610	– 113
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	1.402	1.402	0
Bankbelasting	608	608	0
Verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken e.a.	648	627	– 21
Belasting op zware motorrijtuigen	207	207	0
Inframarginale heffing	179	179	0
Directe belastingen en premies volksverzekeringen	**193.164**	**193.223**	**59**
Loon- en inkomensheffing	136.720	136.859	139
Vennootschapsbelasting	46.109	45.509	– 600
Dividendbelasting	5.810	6.144	333
Schenk- en erfbelasting	3.402	3.606	204
Kansspelbelasting	1.064	1.064	0
Bronbelasting op rente en royalty's	59	41	– 18
Overige belastingontvangsten	376	376	0
Totaal belastingen en premies volksverzekeringen	**310.842**	**310.727**	**– 115**
Premies werknemersverzekeringen	**94.724**	**94.724**	**0**
waarvan zorgpremies	56.652	56.652	0
Totaal belasting- en premieontvangsten	**405.567**	**405.451**	**– 115**

1.4 Overheidssaldo en overheidsschuld

De raming van het EMU-saldo in 2024 bedraagt – 1,5% bbp. Dit is een verbetering van 0,1% bbp ten opzichte van het saldo gepresenteerd in de Miljoenennota 2025. Deze verbetering van het EMU-saldo komt voornamelijk door onderuitputting op de Oekraïne middelen die in 2024 niet tot besteding komen. Deze middelen zijn niet-kaderrelevant maar wel saldo relevant.

Bij het Financieel Jaarverslag Rijk in het voorjaar van 2025 wordt het EMU-saldo over 2024 definitief vastgesteld. De afgelopen jaren hebben hier regelmatige forse bijstellingen plaatsgevonden. Deze werden onder andere veroorzaakt door hogere onderuitputting op de begroting dan verwacht bij Najaarsnota en een aantal statistische correcties die een groot effect kunnen hebben. Een vorm van een correctie zijn zogenoemde kastranscorrecties: deze vinden plaats als er op de Rijksbegroting uitgaven of ontvangsten binnenkomen in een ander jaar dan het jaar waarin de transactie heeft plaatsgevonden. Zo wordt op dit moment bijvoorbeeld aangenomen dat kosten ter hoogte van circa 0,5% bbp voor het rechtsherstel Box 3 in 2024 zullen vallen, maar is daar nog geen volledige zekerheid over. Daarnaast kan er een verschil zijn tussen de raming en de realisaties bij het saldo decentrale overheden. Een nadere uitleg over deze statistische correcties is opgenomen in de Kamerbrief over het EMU-saldo 2023.[1]Bij de Algemene Financiële Beschouwingen 2024 in de Tweede Kamer is aangekondigd dat een expertgroep zal gaan kijken naar de afwijkingen tussen ramingen en realisaties van het EMU-saldo en de onderliggende ramingen. Hierover is ook een separate Kamerbrief gestuurd.[2]

Tabel 4.1 Ontwikkeling feitelijk overheidssaldo sinds Miljoenennota 2025

(in procenten bbp; + is saldoverbetering)	2024
EMU-saldo Miljoenennota 2025	**– 1,6%**
Inkomsten	0,0%
Uitgaven onder het uitgavenkader	0,0%
Niet-kaderrelevante uitgaven en technische correcties van het EMU-saldo	0,1%
Overig	0,0%
EMU-saldo Najaarsnota 2024	**– 1,5%**

De huidige raming van de overheidsschuld bedraagt 43,9% bbp. De raming van de schuldquote is met 0,3% bbp verbeterd sinds Miljoenennota 2025. De overheidsschuld is sterker verbeterd dan het saldo vanwege financiële transacties die wel relevant zijn voor de schuld maar niet voor het saldo, zoals de terugbetaling van de lening aan Griekenland.

Tabel 4.2 Ontwikkeling overheidsschuld sinds Miljoenennota 2025

(in procenten bbp; + is toename schuld)	2024
EMU-schuld Miljoenennota 2025	**44,2%**
EMU-saldo	– 0,1%
Mutatie schuld ultimo 2023	0,0%
Schatkistbankieren	0,0%
Kastransverschillen	0,0%
Overig	– 0,1%
EMU-schuld Najaarsnota 2024	**43,9%**

[1] Kamerbrief over EMU-saldo 2023 (25 maart 2024)| Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
[2] Kamerbrief over instellen werkroep realistisch ramen (24 oktober 2024)| Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

2 BIJLAGEN BIJ DE NAJAARSNOTA

Bijlage 1: Budgettaire kerngegevens

Tabel 5.1 geeft een totaaloverzicht van de budgettaire kerngegevens bij Najaarsnota 2024. In tegenstelling tot de voorgaande paragrafen van deze Najaarsnota gaat het in onderstaande tabel niet om *mutaties* ten opzichte van de Miljoenennota 2025, maar om begrote *standen* voor het jaar 2024.

Tabel 5.1 Budgettaire kerngegevens

(in miljarden euro, tenzij anders aangegeven)	2024
Inkomsten (belastingen en sociale premies)	**405,5**
Reguliere netto-uitgaven onder het kader	**396,1**
Overige netto-uitgaven en correcties relevant voor het EMU-saldo	**25,7**
Totale netto-uitgaven relevant voor het EMU-saldo	**421,8**
EMU-saldo centrale overheid	**– 16,3**
EMU-saldo decentrale overheden	**– 0,6**
EMU-saldo collectieve sector	**– 17,0**
EMU-saldo collectieve sector (in procenten bbp)	**– 1,5%**
EMU-schuld collectieve sector	**495,2**
EMU-schuld collectieve sector (in procenten bbp)	**43,9%**
Bruto binnenlands product (bbp)	**1.128**

Hoe deze standen zijn gewijzigd sinds de Miljoenennota 2025 wordt toegelicht in de paragrafen van deze Najaarsnota. De inkomsten worden besproken in paragraaf 1.3 en de uitgaven onder het uitgavenkader in paragraaf 1.2. Naast de kaderrelevante uitgaven zijn er ook uitgaven die niet onder het uitgavenkader vallen, maar wel relevant zijn voor het EMU-saldo. Deze posten zijn opgenomen in tabel 5.1 onder «overige netto-uitgaven en correcties relevant voor het EMU-saldo».

Bijlage 2: Verticale Toelichting

De verticale toelichting toont voor ieder begrotingshoofdstuk de budgettaire veranderingen die zich hebben voorgedaan sinds de Miljoenennota 2025.

De verticale toelichting bestaat per begroting uit twee tabellen: uitgaven en ontvangsten. De tabellen kunnen de volgende posten bevatten:

1. Meevallers
2. Tegenvallers
3. Intensiveringen
4. Ombuigingen
5. Generaal dossier
6. Kasschuiven
7. Overboekingen met andere begrotingen
8. Kadercorrecties
9. Desalderingen
10. Technisch
11. Niet-kaderrelevant

De bedragen in de tabellen zijn in miljoenen euro. Door afrondingen kan het totaal afwijken van de som der onderdelen. In de ontwerpbegroting wordt een meer gedetailleerde toelichting op de mutaties gegeven. De begrotingen zijn inclusief de uitgaven voor HGIS (Homogene Groep Internationale Samenwerking).

Algemene Zaken en De Koning

I DE KONING: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**58**
Stand Najaarsnota	**58**

I DE KONING: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**2**
Stand Najaarsnota	**2**

Uitgaven
Er zijn sinds de Miljoenennota geen wijzigingen in de uitgaven.

Niet-belastingontvangsten
Er zijn sinds de Miljoenennota geen wijzigingen in de ontvangsten.

III ALGEMENE ZAKEN: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**116**
Meevallers	*– 1*
Meevaller CTIVD	– 1
Overboekingen met andere begrotingen	*0*
Stand Najaarsnota	**115**

III ALGEMENE ZAKEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**9**
Meevallers	*0*
Stand Najaarsnota	**9**

Uitgaven
Meevaller CTIVD
Er is een meevaller van 1 miljoen euro bij de Commissie van Toezicht Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD), omdat onvoldoende personeel kan worden aangenomen. Dit komt door een vertraging in de totstandkoming van de Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD naar landen met een offensief cyberprogramma en vertraging in de beschikbaarheid van de extra benodigde huisvesting die nodig is om de Tijdelijke wet uit te voeren.

Overboekingen met andere begrotingen
Deze post bevat diverse overboekingen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het ministerie van Financiën, ten behoeve van de kosten voor een centrale inkoopvoorziening, additioneel budget in verband met Open Overheid en een bijdrage voor vakkennis.

Niet-belastingontvangsten
Meevallers
Er is een meevaller van 200 duizend euro op de ontvangsten, vooral door een hogere overheadvergoeding die het departement heeft ontvangen van haar agentschap Dienst Publiek en Communicatie (DPC).

Buitenlandse Zaken (incl. BHOS)

V BUITENLANDSE ZAKEN: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**11.793**
Meevallers	*– 37*
Meevallers	– 37
Intensiveringen	*1*
Overboeking AP nabetalingen invoerrechten (TEM)	1
Generaal dossier	*– 603*
Invoerrechten (TEM) nabetaling	5
EU-afdrachten	– 608
Overboekingen met andere begrotingen	*5*
Overboekingen met andere begrotingen	5
Technisch	*18*
Desalderingen	18
Niet-kaderrelevant	*267*
Accountability Oekraïne	– 3
Actualisatie invoerrechten	269
Stand Najaarsnota	**11.443**

V BUITENLANDSE ZAKEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**3.749**
Tegenvallers	*– 118*
Herstel- en Veerkrachtfaciliteit	– 118
Generaal dossier	*73*
Perceptiekostenvergoeding	73
Technisch	*18*
Desalderingen	18
Stand Najaarsnota	**3.722**

Uitgaven

Meevallers

Dit betreft met name de meevaller van 34,8 miljoen euro voor de Hoog Risico Post (HRP) in Bagdad. Uitgaven voor verbetering van de beveiliging waren in 2024 voorzien, maar dit project is vertraagd, waardoor de uitgaven dit jaar niet meer plaatsvinden.

Intensiveringen

Overboeking AP nabetalingen invoerrechten (TEM)
Dit betreft de overboeking van 1 miljoen euro vanaf de Aanvullende Post naar de begroting van Buitenlandse Zaken voor de netto nabetalingen van de invoerrechten (Traditionele Eigen Middelen, TEM).

Generaal dossier
Invoerrechten (TEM) nabetaling
Bij Miljoenennota 2025 is een aanpassing op de raming van de invoerrechten (TEM) van 20 miljoen euro verwerkt. Dit betrof een gesaldeerd bedrag. Deze mutatie wordt nu gesplitst om te verduidelijken dat er sprake is van twee onderdelen, namelijk de aan de Europese Unie af te dragen invoerrechten aan de uitgavenzijde en de perceptiekostenvergoedingen aan de ontvangstenzijde. De afdracht van invoerrechten wordt met 5 miljoen euro verhoogd. Gelijktijdig nemen de te ontvangen perceptiekosten ook met 5 miljoen euro toe.

EU-afdrachten
De vijfde aanvullende begroting (DAB5) van de Europese Commissie bevat een toename van 2,8 miljard euro aan de inkomstenzijde door hogere boete-ontvangsten. Deze leiden tot een verlaging van de raming van de Nederlandse BNI-afdracht met 170 miljoen euro. Verder is bij de Najaarsnota 2024 de raming van de EU afdrachten geactualiseerd op basis van het betalingenniveau uit DAB5. Deze bijstelling betekent een verlaging van de raming van de Nederlandse BNI-afdracht in 2024 met 437,9 miljoen euro. De Commissie laat hiermee bestedingsruimte onbenut, met name bij de cohesiemiddelen. Een deel van de onbenutte middelen kan worden doorgeschoven naar latere jaren van het MFK, onder andere via het Enkelvoudige marge-instrument (Single Margin Instrument; SMI). In de raming van de Nederlandse afdrachten is hiermee al rekening gehouden. In juli 2025 kan een inschatting gemaakt worden van dit effect op de Nederlandse raming van de EU-afdrachten.

Overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft een saldo van verschillende mutaties. Het betreft o.a. een bijdrage vanuit Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voor Stabiliteitsfonds (2 miljoen euro), een bijdrage vanuit Economische zaken voor het Innovatie Attaché Netwerk van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (1,9 miljoen euro), bijdragen aan het Europese ontwikkelingsfonds (1,9 miljoen euro), en een bijdrage vanuit Defensie voor het Srebrenica Memorial Centre (1 miljoen euro).

Technisch
Desalderingen
Dit is een saldo van verschillende mutaties. De grootste mutatie betreft een desaldering door hogere ontvangsten voor visa en paspoorten (7,4 miljoen euro). De ontvangsten stijgen met 5,1 miljoen vanwege een restitutie vanuit het stopgezette Afghan National Army (ANA) Trust Fund van de NAVO. Deze is via een desaldering ingezet voor het stabiliteitsfonds non-ODA ten behoeve van het programma Moldova Information and Communications Technology support.

Niet-kaderrelevant
Accountability Oekraïne
Het budget 2024 voor Accountability Oekraïne wordt niet volledig uitgeput, omdat de werving van staf voor de benodigde functies in Kyiv langzamer loopt dan verwacht.

Actualisatie invoerrechten
Bij de invoerrechten treedt er gedurende het jaar onbedoeld een saldo-effect op. Dit verschil ontstaat doordat er aan de inkomsten- en uitgavenkant van de Rijksbegroting een andere raming wordt gebruikt, respectievelijk de raming van het ministerie van Financiën en de raming van de Europese Commissie. Er wordt drie keer per jaar een actualisatie geboekt op de invoerrechten (TEM) om te corrigeren voor dit saldo-effect. Deze correctie leidt tot een stijging in invoerrechten van 269 miljoen euro.

Niet-belastingontvangsten
Tegenvallers
Herstel- en Veerkrachtfaciliteit
Bij de Voorjaarsnota 2024 is aangekondigd dat Nederland tot en met 2026 aanspraak maakt op 5,4 miljard euro uit de Herstel- en Veerkrachtfaciliteit van de EU. De totale ontvangsten in 2024 voor Nederland zijn bijgesteld met 118 miljoen euro.

Generaal dossier
Perceptiekostenvergoeding
Nederland ontvangt 25 procent van de bruto af te dragen invoerrechten (TEM) als perceptiekostenvergoeding. Vanwege de hoger dan verwachte invoerrechten, nemen ook de ontvangsten van de perceptiekostenvergoeding toe.

Technisch
Desalderingen
Zie hiervoor de gelijknamige post bij uitgaven.

XVII BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING: UITGAVEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**3.928**
Overboekingen met andere begrotingen	*41*
Verlaging ODA-toerekening eerstejaarsasielopvang MPP 2024-II	44
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 4
Stand Najaarsnota	**3.969**

XVII BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**70**
Stand Najaarsnota	**70**

Uitgaven

Overboekingen met andere begrotingen

Verlaging ODA-toerekening eerstejaarsasielopvang MPP 2024-II

In de Meerjaren Productie Prognose (MPP) 2024-II is de raming van de asielinstroom lager dan verwacht bij Voorjaarsnota 2024. Doordat er minder opvangplekken gerealiseerd hoeven te worden, ontstaat een meevaller waarvan een gedeelte (44 miljoen euro) terugvloeit naar het budget voor Official Development Assistance (ODA). Dit wordt verwerkt middels een overboeking met Justitie en Veiligheid.

Overige overboekingen met andere begrotingen

Dit betreft een saldo van verschillende overboekingen. Het betreffen o.a. overboekingen naar het Stabiliteitsfonds (2 miljoen euro), een tweetal overboekingen naar Economische Zaken voor technische ondersteuning van een werkgroep van het Intergovernmental Panel on Climate Change (0,5 miljoen euro) en een bijdrage voor werkzaamheden door TNO inzake kritieke grondstofketens (0,5 miljoen euro).

Niet-belastingontvangsten

Er hebben zich op de ontvangsten van Buitenlandse Handel en Ontwikke lingssamenwerking geen mutaties voorgedaan sinds Miljoenennota 2025.

Justitie en Veiligheid

VI JUSTITIE EN VEILIGHEID: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**27.120**
Meevallers	*– 175*
Slachtofferzorg	– 22
Rechtsbijstand	– 40
Ondermijning	– 85
Overige meevallers	– 29
Tegenvallers	*79*
Meerkosten PTSS	25
Dwangsommen IND	21
Schadeloosstelling	10
Overige tegenvallers	24
Generaal dossier	*– 336*
Tegenvaller: DTenV	2
Tegenvaller: afpakken verbeurd verklaarde gelden	0
Meevaller: taaleis	– 15
Meevaller: NCTV bewaken en beveiligen	– 51
Meevaller: NIDOS	– 51
Meevaller: COA lagere bezetting	– 221
Overboekingen met andere begrotingen	*– 48*
Verlaging ODA-toerekening eerstejaarsasielopvang MPP 2024-II	– 44
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 4
Technisch	*– 15*
Desalderingen	– 15
Niet-kaderrelevant	*– 761*
Regeling Medische zorg Ontheemden (RMO)	9
Accountability	– 10
Storting BCF voor opvang ontheemden uit Oekraïne	– 52
Opvang ontheemden Oekraïne	– 701
Overig niet-kaderrelevant	– 8
Stand Najaarsnota	**25.864**

VI JUSTITIE EN VEILIGHEID: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**1.584**
Meevallers	*14*
Meevallers	14
Tegenvallers	*– 10*
Tegenvallers	– 10
Generaal dossier	*148*
Meevaller: boetes en transacties	102
Meevaller: NIDOS	46
Technisch	*– 15*
Desalderingen	– 15
Niet-kaderrelevant	*84*
Opvang ontheemden Oekraïne	84
Stand Najaarsnota	**1.804**

Uitgaven

Meevallers

Slachtofferzorg

Bij slachtofferzorg is het budget met 22 miljoen euro naar beneden bijgesteld. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door arbeidsmarktproblematiek, waardoor de uitvoering te weinig capaciteit heeft voor de uitvoering van de projecten.

Rechtsbijstand

Bij Najaarsnota is circa 40 miljoen euro onderuitputting op het aantal toevoegingen in de rechtsbijstand. Dit wordt veroorzaakt door een lager beroep op asielrechtsbijstand doordat er minder asielzoekers zijn. Ook blijft het aantal afgegeven toevoegingen in de overige rechtsgebieden achter op de raming uit de Voorjaarsnota.

Ondermijning

Op het domein van ondermijning is een meevaller ontstaan van circa 85 miljoen euro. Dit komt door de vertraagde behandeling van verschillende wetsvoorstellen, waaronder de wet «Nieuwe psychoactieve stoffen» waardoor middelen pas later tot besteding komen. Daarnaast zijn er ook middelen retour ontvangen van uitvoeringsorganisaties voor de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit, omdat zij de middelen niet konden besteden door arbeidsmarktproblematiek.

Overige meevallers

Overige meevallers zijn er bij de regeling Wet Tegemoetkoming Schade naar aanleiding van de waterschade in Limburg door vertragingen bij de uitbetaling van schade (5,1 miljoen euro) en bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven (5 miljoen euro).

Tegenvallers
Meerkosten PTSS
Bij de politie is er sprake van een tegenvaller door een groeiend aantal zaken van de behandeling van medewerkers met PTSS en een stijging van de gemiddelde kosten per zaak. Vanuit de begroting van Justitie en Veiligheid vindt hier een incidentele compensatie voor plaats.

Dwangsommen IND
Er is een tegenvaller van circa 21 miljoen euro op dwangsommen bij de IND omdat er meer zaken dan verwacht niet binnen de wettelijk gestelde termijn afgehandeld konden worden.

Schadeloosstelling
JenV keert schadeloosstellingen uit in het geval van toewijzingen door de rechter aan burgers wanneer zij door overheidshandelen schade hebben geleden. Er wordt een tegenvaller van 10 miljoen euro verwacht op basis van de extrapolatie van de verleende schadeloosstellingen in 2024 tot dusver, vanwege een toename in de toegekende schadevergoedingsbedragen.

Overige tegenvallers
Overige tegenvallers zijn er bij het Openbaar Ministerie (OM) (5,5 miljoen euro) en een hogere afrekening van de werkkostenregeling met de Belastingdienst bij de personele uitgaven (5,2 miljoen euro). Daarnaast zijn er gestegen kosten voor proceskostenvergoedingen bij het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) (3,2 miljoen euro).

Generaal dossier
Tegenvaller: DTenV
Bij de Dienst Terugkeer en Vertrek (DTenV) is er een tegenvaller ontstaan van circa 2 miljoen euro als gevolg van een hogere caseload dan voorheen geraamd.

Tegenvaller: afpakken verbeurde verklaarde gelden
Deze mutatie betreft een terugbetaling aan het OM in het kader van eerdere verbeurdverklaring van inbeslaggenomen gelden ter hoogte van 56 duizend euro.

Meevaller: taaleis
Er is een meevaller ontstaan van 15 miljoen euro omdat de verscherpte taaleis niet meer in 2024 ingevoerd kon worden.

Meevaller: NCTV bewaken en beveiligen
Bij Najaarsnota is circa 51 miljoen euro onderuitputting op het budget voor Bewaken en Beveiligen. De inrichting van de teams Bewaken en Beveiligen bij de Koninklijke Marechaussee duurt langer dan verwacht. Hierdoor komt 8 miljoen euro niet tot besteding in 2024. Daarnaast is vanwege de meerjarige aanloop van diverse transitieprojecten van het stelsel Bewaken en Beveiligen circa 43 miljoen euro minder nodig dan geraamd in 2024.

Meevaller: NIDOS
Bij Stichting NIDOS is een meevaller ontstaan van circa 51 miljoen euro, omdat het aantal gerealiseerde opvangplekken voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen lager is dan bij Voorjaarsnota 2024 werd geraamd.

Meevaller: COA lagere bezetting
Bij het COA is een meevaller ontstaan van circa 221 miljoen euro omdat de asielinstroom lager is dan verwacht bij Voorjaarsnota 2024 en er daardoor minder opvang noodzakelijk is.

Overboekingen met andere begrotingen
Verlaging ODA-toerekening eerstejaarsasielopvang MPP 2024-II
Dit gaat om een overboeking naar de begroting van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp door een lagere Official Development Assistance (ODA) toerekening voor de opvang van eerstejaarsasielzoekers door de lagere asielraming (44 miljoen euro).

Overboekingen met andere begrotingen
Dit bevat onder andere overhevelingen van decentralisatie uitkeringen voor de Spreidingswet (15 miljoen euro naar het Gemeentefonds en 13 miljoen euro naar het Provinciefonds). Bovendien ontvangt JenV middelen die waren bestemd voor onderwijs als gevolg van een lager dan geraamde bezetting bij Justitiële Jeugdinrichtingen (JJI) (8,5 miljoen euro van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en middelen voor de rechtsbijstand voor het uitvoeren van de herstelregelingen van de Kinderopvangtoeslag (7,2 miljoen euro van het ministerie van Financiën).

Technisch
Desalderingen
Dit betreft een aantal desalderingen die op de JenV-begroting plaatsvinden. Het betreft o.a. een desaldering ter compensatie voor de derving van de boete-ontvangsten als gevolg een lagere indexering in 2024.

Niet-kaderrelevant
Regeling Medische zorg Ontheemden (RMO)
Bij de RMO is een tegenvaller ontstaan doordat uit de huidige realisatie blijkt dat de gemiddelde zorgkosten per ontheemde hoger zijn dan eerder ingeschat.

Accountability
De beschikbare middelen voor het International Strafhof ten behoeve van onderzoek naar misdrijven in het Oekraïne-conflict zijn dit jaar niet geheel nodig, omdat sprake is van een opstartfase.

Storting BCF voor opvang ontheemden uit Oekraïne
Door JenV wordt een bedrag van 52 miljoen euro overgeboekt naar Financiën ter aanvulling van het btw-compensatiefonds (BCF) in relatie tot opvang van Oekraïense ontheemden.

Opvang ontheemden Oekraïne
Op basis van realisatie en de nieuwe prognose is het verwachte gemiddeld aantal Oekraïense ontheemden voor 2024 is verlaagd van 122.500 naar 117.650. Hierdoor zijn de kosten voor opvang ca. 701 miljoen euro lager dan eerder ingeschat. De lagere prognose leidt tot lagere kosten voor de gemeentelijke- en particuliere opvang, lagere transitiekosten voor het gereed maken van de opvang, een lagere afdracht aan het btw-compensatiefonds en de eerste opvang door Regionale Openbare Lichamen.

Overig niet-kaderrrelevant
Er is een meevaller van 8 miljoen euro ontstaan bij overige Oekraïne-gerelateerde uitgaven. Deze meevaller wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere subsidiebijdrage aan NGO's.

Niet-belastingontvangsten
Meevallers
Er zijn een aantal meevallers op de ontvangsten, waaronder hogere griffierechtenontvangsten (6 miljoen euro) en hogere ontvangsten bij de kansspelautoriteiten (3,5 miljoen euro).

Tegenvallers
Er is sprake van twee tegenvallers op de ontvangsten, namelijk bij het CJIB (7,5 miljoen euro) en het DG Politie en Veiligheidsregio's (DGPenV) (2 miljoen euro). Bij het CJIB is sprake van een tegenvaller op de administratiekosten als gevolg van een lager aantal uitgedeelde boetes dan verwacht. Op het beleidsbudget van DGPenV is er sprake van een tegenvaller door een bijgestelde ontvangstenraming.

Generaal dossier
Meevaller: boetes en transacties
De raming voor de ontvangsten boetes en transacties is met 102 miljoen euro naar boven bijgesteld. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de samenstelling van de uitgedeelde boetes anders is dan eerder is ingeschat. Er worden relatief meer boetes uitgedeeld waarvoor een hoger boetebedrag geldt. Een nadere analyse naar de oorzaken wordt nog uitgevoerd.

Meevaller: NIDOS
Er is een meevaller op de ontvangsten ontstaan omdat Stichting NIDOS over de afrekening van 2023 middelen heeft teruggestort naar de begroting van Justitie en Veiligheid. De meevaller is ontstaan omdat er over 2023 minder opvang voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen is gerealiseerd dan voorheen geraamd.

Technisch
Desalderingen
Zie hiervoor de gelijknamige post bij uitgaven.

Niet-kaderrelevant
Opvang ontheemden Oekraïne
De meevaller van 84 miljoen euro bij opvang ontheemden Oekraïne wordt voornamelijk veroorzaakt doordat sommige gemeenten in 2023 een te hoog voorschot hebben aangevraagd. Deze gemeenten betalen het te veel ontvangen voorschot in 2024 terug.

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (inclusief Staten-Generaal, Hoge Colleges van Staat, Koninkrijksrelaties en het BES-fonds)

VII BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**11.543**
Meevallers	*– 136*
RVB flexwoningen	– 13
Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen	– 70
Overige meevallers	– 54
Tegenvallers	*27*
Europese Open Data Richtlijn	15
Zakelijke lasten RVB	12
Intensiveringen	*115*
Transformatiefaciliteit 2024	70
Overige intensiveringen	45
Overboekingen met andere begrotingen	*– 43*
Ontzorgingsprogramma verduurzaming MKB	9
Overige overboekingen met andere begrotingen	7
Afdrachten BTW-compensatiefonds	– 59
Technisch	*61*
Rijksorganisatie voor Informatiehuishouding	14
Subsidie Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed	10
Dienstverleningsovereenkomsten SSO's	7
Aankoop compensatiegronden	4
Loonkosten van de organisatie voor Bedrijfsvoering en Financiën	3
Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen	3
Terugvorderingen woningbouwregelingen	3
Overige desalderingen	17
Overig technisch	0
Stand Najaarsnota	**11.566**

VII BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**1.034**
Meevallers	*17*
Meevallers	17
Technisch	*61*
Rijksorganisatie voor Informatiehuishouding	14
Subsidie Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed	10
Dienstverleningsovereenkomsten SSO's	7
Aankoop compensatiegronden	4
Loonkosten van de organisatie voor Bedrijfsvoering en Financiën	3
Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen	3

In miljoenen euro	2024
Terugvorderingen woningbouwregelingen	3
Overige desalderingen	17
Niet-kaderrelevant	*40*
Ontvangsten benzineveilingen	30
Ontvangsten bodemmaterialen	10
Stand Najaarsnota	**1.152**

Uitgaven

Meevallers

RVB flexwoningen

Omdat er vertraging is bij de plaatsing van de door het RVB ingekochte flexwoningen loopt een deel van de uitgaven voor de inkoop door in 2025. VRO boekt deze middelen daarom af in 2024.

Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen

De Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen (SFT) wordt niet uitgeput. Er zijn minder aanvragen gedaan door gemeenten bij de regeling, voor circa 36 miljoen euro is toegekend aan flex- en transformatieprojecten. Het budget was in totaal 132 miljoen euro in 2025. Hiervan wordt € 95 mln. ingezet als dekking voor de intensivering van de Transformatiefaciliteit, de Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen voor Studentenhuisvesting en het Volkshuisvestingsfonds.

Overige meevallers

Er doen zich diverse meevallers voor op de BZK-begroting, met name op de budgetten voor externe inhuur. Deze meevallers worden ingezet ter dekking van de zakelijke lasten en de Europese Open Data Richtlijn.

Tegenvallers

Europese Open Data Richtlijn

Er worden middelen gereserveerd in het geval het Europese Hof van Justitie overgaat tot vaststelling van een forfaitaire som in verband met de te late omzetting van de Europese Open Data Richtlijn in Nederlandse wetgeving.

Zakelijke lasten RVB

De kosten zijn dit jaar hoger dan verwacht doordat er aanslagen uit voorgaande jaren zijn ontvangen en gemeentelijke tarieven zijn verhoogd in verband met stijgende WOZ-waardes. De hogere kosten worden gedekt door de meerontvangsten op artikel 4, een meevaller op artikel 3 en door de herbestemming van LPO middelen.

Intensiveringen

Transformatiefaciliteit 2024

Er wordt 70 miljoen euro toegevoegd aan de Transformatiefaciliteit. Deze faciliteit ondersteunt de transformatie van woningen via een lening voor de plan- en ontwikkelingsfase van transformatieprojecten. De beschikbare middelen voor de faciliteit zijn op dit moment uitgeput. Met de additionele 70 miljoen euro kan het fonds, naar verwachting, tot aan het eind van de looptijd tot 2032 voldoende revolveren. Dit wordt gedekt uit niet uitgeputte middelen van de Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen.

Overige intensiveringen
Volkshuisvestingsfonds
Er wordt circa 35,9 miljoen euro toegevoegd aan de vierde tranche van het Volkshuisvestingsfonds. Deze middelen worden ingezet voor de herstructurering van de particuliere woningvoorraad in kwetsbare gebieden om de leefbaarheid en veiligheid te bevorderen. Dit wordt gedekt uit niet-uitgeputte woningbouwmiddelen op diverse budgetten.

RHA studenten
Er wordt circa 11,5 miljoen euro ingezet voor de Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen voor studentenhuisvesting. Voor de recentste tranche van de RHA voor studentenwoningen was 20 miljoen euro beschikbaar. Met deze aanvullende middelen wordt voldaan aan alle aanvragen (in totaal circa 31,5 miljoen euro). Dit wordt gedekt uit de Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen.

Overboekingen met andere begrotingen
Ontzorgingsprogramma verduurzaming MKB
De resterende middelen (9 mln.) voor de Subsidieregeling Verduurzaming MKB (SVM) worden van de begroting van EZ overgeboekt naar de begroting van BZK. Hier worden de middelen middels het ontzorgingsprogramma MKB ingezet voor hetzelfde beleidsmatige doel: de verduurzaming van het MKB.

Afdrachten BTW-compensatiefonds
Dit betreft verschillende afdrachten aan het BTW-compensatiefonds, waaronder 15,4 miljoen euro voor de zesde tranche van de Woningbouwimpuls, 10,5 miljoen euro voor grootschalige woningbouw in de Gnephoek en 10 miljoen euro voor de regeling lokale aanpak isolatie.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft onder andere een overboeking van BZK naar OCW voor de bijdrage van BZK aan het Europese Horizon partnerschap via het Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Ook een overboeking van BZK naar EZ voor de bijdrage aan de Nederlandse Organisatie voor Natuurwetenschappelijk onderzoek ten behoeve van de Nationale Geo-Informatie Infrastructuur en een overboeking tussen Defensie en BZK voor gezamenlijke eenheden vallen hieronder.

Technisch
Desalderingen
Hieronder worden enkele desalderingen nader toegelicht. Conform de reguliere systematiek worden desalderingen onder technische mutaties geplaatst.

Rijksorganisatie voor Informatiehuishouding
Met deze mutatie wordt de stand van de uitgaven- en ontvangstenbudgetten van RvIHH op het juiste niveau gebracht.

Subsidie Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed
Bij de subsidieregeling Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA) worden de ontvangsten vanwege terugvorderingen ingezet voor nieuwe aanvragen.

Dienstverleningsovereenkomsten SSO's
Er vindt een nieuwe raming van de kosten plaats van de dienstverlening van de baten-lastenagentschappen die via het kerndepartement lopen voor de dienstverleningsovereenkomsten (DVA's). Hieruit kwamen substantieel hogere uitgaven uit, waar hogere inkomsten van de gebruikers tegenover staan.

Aankoop compensatiegronden
VRO zet hoger dan geraamde pachtopbrengsten in om het areaal compensatiegronden op peil te houden.

Loonkosten van de organisaties voor Bedrijfsvoering en Financiën
De organisatie voor bedrijfsvoering en Financiën (OBF) heeft meer inkomsten uit opdrachten, dit brengt ook hogere uitgaven met zich mee.

Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen
Bij de regeling Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH) worden de ontvangsten vanwege terugvorderingen ingezet voor nieuwe aanvragen.

Terugvorderingen woningbouwregelingen
Omdat er niet is voldaan aan de voorwaarden van de woningbouwregelingen door een aantal gemeenten worden deze middelen door VRO teruggevorderd.

Overige desalderingen
Dit betreft onder andere een desaldering voor een bijdrage aan Informatiepunt Leefomgeving (IPLO) Rijkswaterstaat (RWS) en een desaldering ten behoeve van de meeropbrengsten uit pachten die naar EZK worden overgeheveld.

Overig technisch
Dit betreft onder andere een reallocatie naar het juiste instrument voor de BTW Afdracht van de SPUK Lokale Aanpak Woonisolatie en een reallocatie naar het juiste instrument voor de BTW afdracht SPUK Natuurvriendelijk Isoleren.

Niet-belastingontvangsten
Meevallers
Er worden meerontvangsten ingezet ter dekking van de zakelijke lasten en de Europese Open Data Richtlijn. Deze meerontvangsten doen zich onder andere voor bij verschillende klimaatregelingen die worden uitgevoerd door Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) en als gevolg van lagere decharges bij Logius en de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG).

Technisch
Het betreft hier dezelfde desalderingen als bij de uitgaven.

Niet-kaderrelevant
Ontvangsten benzineveilingen
De veiling van benzinestations langs Rijkswegen heeft circa 30 miljoen euro meer opgebracht dan geraamd.

Ontvangsten bodemmaterialen
De ontvangsten van de bodemmaterialen zijn 10,5 miljoen euro hoger dan geraamd.

IIA STATEN-GENERAAL: UITGAVEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**283**
Meevallers	*– 6*
Onderzoeksbudget	– 1
Parlementaire enquêtes	– 1
Fractiekosten	– 3
Wachtgelden	– 3
Tegenvallers	*5*
Apparaat Tweede Kamer	3
Schadeloosstelling	2
Stand Najaarsnota	**281**

IIA STATEN-GENERAAL: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**4**
Meevallers	*5*
Meevaller ontvangsten Tweede Kamer	5
Stand Najaarsnota	**8**

IIB OVERIGE HOGE COLLEGES VAN STAAT, KABINETTEN EN DE KIESRAAD: UITGAVEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**195**
Overboekingen met andere begrotingen	*0*
NLnet	0
Staatscommissie Rechtstaat	0
Overige overboekingen met andere begrotingen	0
Technisch	*1*
Nationale ombudsman	1
Stand Najaarsnota	**196**

IIB OVERIGE HOGE COLLEGES VAN STAAT, KABINETTEN EN DE KIESRAAD: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**6**
Technisch	*1*
Nationale ombudsman	1
Stand Najaarsnota	**7**

Uitgaven
Meevallers
Onderzoeksbudget
De Tweede Kamer verwacht dat dit budget dit jaar niet volledig wordt uitgeput.

Parlementaire enquêtes
De uitgaven bij de Parlementaire enquête over Fraudebeleid en dienstverlening zijn lager uitgevallen.

Fractiekosten
De fractiekosten vallen mee ten opzichte van de raming omdat de nieuwe CAO Rijk pas in 2025 volledig effect heeft.

Wachtgelden
De wachtgelden zijn lager uitgevallen dan de prognose van de uitvoerder/actuaris. Ook vallen de betalingen lager uit dan begroot door een gewijzigde afrekeningssystematiek van de uitvoerder. 2 miljoen euro van deze ruimte wordt ingezet om een tegenvaller bij de schadeloosstelling te dekken.

Tegenvallers
Apparaat Tweede Kamer
Er is een tegenvaller binnen de stafdienst en een niet-begrootte investering in de automatisering. Deze worden gedekt door de meevaller bij de fractiekosten.

Schadeloosstelling
De uitgekeerde loon- en prijsbijstelling bleek niet voldoende om de vanaf 1 juli 2024 verhoogde schadeloosstelling volledig te dekken. Ook is de WKR-afrekening en het politiek reisbudget hoger uitgevallen dan geraamd.

Overboekingen met andere begrotingen
NLnet
Dit betreft een vergoeding voor het gebruik van NLNet, een communicatieplatform binnen het veiligheidsdomein waarover gerubriceerde informatie verstuurd wordt.

Staatscommissie Rechtstaat
Dit betreft een overboeking van middelen voor de ambtelijke ondersteuning van de organisatie van een dialoog tussen de staatsmachten.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Betreft een overboeking met Financiën (hoofdstuk 9B) vanwege extra bijdragen aan diverse Hoge Colleges van Staat (Hocosta's).

Technisch
Nationale ombudsman
Dit betreft twee desalderingen. De eerste desaldering betreft de jaarlijkse indexatie op de tarieven die gesteld worden voor de medeoverheden. De middelen worden ingezet voor de taakuitoefening van de Nationale ombudsman voor de medeoverheden. De tweede desaldering komt voort uit het feit dat de Nationale ombudsman in 2024 gastheer van de dertiende International Ombudsman Institution (IOI) wereldconferentie is. Dat wordt voor een groot deel gefinancierd uit inkomsten die daaruit voortvloeien in 2023 en 2024. Aan het congres hebben minder deelnemers deelgenomen dan was voorzien. Dit heeft als gevolg dat de uitgaven en ontvangsten worden verlaagd.

Niet-belastingontvangsten
Meevallers
Meevaller ontvangsten Tweede Kamer
De hogere ontvangsten hangen samen met het feit dat een aantal fracties te kennen heeft gegeven dat hun egalisatiereserve het maximum in 2023 heeft bereikt.

Technisch
Nationale ombudsman
Dit gaat om dezelfde twee desalderingen die hierboven bij de uitgaven genoemd zijn. De eerste desaldering betreft de jaarlijkse indexatie op de tarieven die gesteld worden voor de medeoverheden. De middelen worden ingezet voor de taakuitoefening van de Nationale ombudsman voor de medeoverheden. De tweede desaldering komt voort uit het feit dat de Nationale ombudsman in 2024 gastheer van de dertiende International Ombudsman Institution (IOI) wereldconferentie is. Dat wordt voor een groot deel gefinancierd uit inkomsten die daaruit voortvloeien in 2023 en 2024. Aan het congres hebben minder deelnemers deelgenomen dan was voorzien. Dit heeft als gevolg dat de uitgaven en ontvangsten worden verlaagd.

IV KONINKRIJKSRELATIES: UITGAVEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**205**
Overboekingen met andere begrotingen	*– 1*
Afdracht SSO-CN	2
Terugboeking middelen KMar	1
Loonkosten	– 2
Reisbudget	– 1
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 1
Technisch	*1*
Technisch	1
Stand Najaarsnota	**205**

IV KONINKRIJKSRELATIES: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**149**
Technisch	*1*
Technisch	1
Niet-kaderrelevant	*18*
Aflossing Covid-lening Curaçao	17
Aflossing Covid-lening Sint Maarten	1
Stand Najaarsnota	**168**

Uitgaven
Overboekingen met andere begrotingen
Afdracht SSO-CN
Dit zijn de afdrachten van de verschillende departementen voor de basisdienstverlening van Shared Service Organisatie Caribisch Nederland (SSO-CN).

Terugboeking middelen KMar
De KMar levert een bijdrage aan het versterken van het grenstoezicht aan de Caribische landen in het Koninkrijk. De inzet voor de KMar is nader uitgewerkt in een dienstverleningsovereenkomst. Op basis hiervan wordt het budget wat niet wordt gerealiseerd teruggeboekt naar BZK.

Loonkosten
Dit betreft een overboeking naar BZK voor extra loonkosten.

Reisbudget
Dit betreft een overboeking naar BZK voor extra reisbewegingen in 2024.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft met name overboekingen naar het BES-fonds voor meerdere ondersteunende projecten.

Technisch
Dit betreft een desaldering die te maken heeft met een afdracht aan en ontvangsten van SSO-CN. Daarnaast zijn er reallocaties van budgetten naar een ander instrument, o.a. voor fysieke verbeteringen van de gevangenis op Sint Maarten en ten behoeve van het programma bureau slavernijverleden.

Niet-belastingontvangsten
Technisch
Dit betreft een desaldering die te maken heeft met een afdracht aan en ontvangsten van SSO-CN.

Niet-kaderrelevant
Aflossing Covid-lening Curaçao
Dit betreft de aflossing in 2024 van de Covid-lening van Curaçao.

Aflossing Covid-lening Sint Maarten
Dit betreft de aflossing in 2024 van de Covid-lening van Sint Maarten.

BES-FONDS: UITGAVEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**94**
Overboekingen met andere begrotingen	*10*
Uitvoering Natuur en Milieubeleidsplan Caribisch Nederland	8
Overige overboekingen met andere begrotingen	3
Stand Najaarsnota	**104**

Uitgaven

Overboekingen met andere begrotingen

Uitvoering Natuur en Milieubeleidsplan Caribisch Nederland

Dit betreft een bijdrage aan BES fonds voor openbaar lichaam Bonaire, Saba en Sint Eustatius voor de uitvoering van het Natuur en milieubeleidsplan Caribisch Nederland 2020-2030 en de uitvoeringsagenda's Bonaire, Saba en Sint Eustatius. Middelen zijn afkomstig van de LVVN begroting (7 miljoen euro) en de I&W begroting (0,5 miljoen euro).

Overige overboekingen met andere begrotingen

Dit betreft met name een overboekingen met Binnenlandse Zaken voor een impuls Papiaments (1 miljoen euro) en overboekingen met OCW voor de Erfgoed Deal (1 miljoen euro) op Bonaire. Overige overboekingen zijn met de KR begroting.

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

VIII ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**58.061**
Meevallers	*– 547*
Openstaande verplichting DCC	– 2
Openstaande verplichtingen overig	– 3
Lerarenbeurs	– 10
Zij-instroom	– 11
Maatschappelijke Diensttijd	– 25
Schoolmaaltijden	– 30
Studiefinanciering	– 57
Overige subsidies en opdrachten funderend onderwijs	– 79
NGF openstaande verplichting	– 110
School en omgeving	– 158
Overige meevallers	– 63
Tegenvallers	*11*
Frictiekosten nieuwe BIS 2025-2028	5
Tegemoetkoming VO Voltijd	5
Bekostiging Caribisch Nederland	1
Overboekingen met andere begrotingen	*9*
Onderzoeksprogramma¿s NWO	20
Erfgoed deal	– 6
Verrekening onderwijsvestigingen DJI	– 9
Overige overboekingen met andere begrotingen	3
Technisch	*2*
Museaal Aankoopfonds	1
Terugstorting participatiefonds	1
Overig technisch	0
Niet-kaderrelevant	*– 425*
Niet-relevante meevaller studiefinanciering	– 425
Stand Najaarsnota	**57.111**

VIII ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**2.156**
Meevallers	*55*
Gemeentelijk onderwijsachterstanden budget (GOAB)	50
Personeelskosten	2
Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs en bedrijfsleven (SBB)	2
Overige meevallers	1
Tegenvallers	*– 35*
Studiefinanciering	– 35

In miljoenen euro	2024
Technisch	*2*
Terugstorting participatiefonds	2
Museaal Aankoopfonds	1
Niet-kaderrelevant	*275*
Studiefinanciering	275
Stand Najaarsnota	**2.453**

Uitgaven

Meevallers

Openstaande verplichting DCC

Er is onderuitputting op het budget voor het Delta Climate Center (DCC) van 2 miljoen euro. Deze onderuitputting is afgeboekt als meevaller, maar omdat het volledig meerjarig begrote bedrag voor het DCC juridisch verplicht is middels een bindend convenant, is dit opgenomen als een openstaande verplichting.

Openstaande verplichting overig

Er is onderuitputting op verschillende budgetten waarvoor reeds juridische verplichtingen zijn aangegaan, voor in totaal 3 miljoen euro. Deze onderuitputting is afgeboekt als meevaller, maar opgenomen als een openstaande verplichting, omdat dit onder andere personeelskosten voor arbeidscontracten betreft die reeds zijn aangegaan voor werkzaamheden zoals de vertraagde archiefwet.

Lerarenbeurs

Er is een meevaller op de lerarenbeurs van 10 miljoen euro doordat er minder aanvragen waren dan begroot en doordat de toegekende LPO niet meer kon worden verwerkt in de regeling omdat deze op dat moment al gesloten was.

Zij-instroom

Er is een groot aantal kleinere mee- en tegenvallers op de OCW-begroting, die per saldo leiden tot een meevaller van 73 miljoen euro.

Maatschappelijke Diensttijd

Er is een meevaller op het programma Maatschappelijke Diensttijd (MDT) van in totaal 25 miljoen euro ontstaan, onder andere doordat er minder aanvragen waren dan verwacht voor de tranche 2022 en 2023 en door het ingroeipad van de oplopende hoofdsubsidie (18 miljoen euro) en doordat de afbouw van het MDT-programma heeft geleid tot het niet voortzetten van flankerend beleid (7 miljoen euro).

Schoolmaaltijden

Er is een meevaller op de regeling Schoolmaaltijden van 30 miljoen euro als gevolg van minder aanvragen dan geraamd. Ook was het bedrag per aanvraag door scholen lager dan waar vooraf rekening mee werd gehouden. De meevaller is voor 18 miljoen euro ontstaan in het primair onderwijs en voor 12 miljoen euro in het voortgezet onderwijs.

Studiefinanciering

Er zijn bijstellingen gedaan in de geraamde bedragen voor studiefinanciering op basis van de verstrekte gegevens van DUO. Dit leidt tot een

meevaller van in totaal 57 miljoen euro, verdeeld over de aanvullende beurs (30 miljoen euro), het budget voor overige uitgaven (12 miljoen euro), de basisbeurs (10 miljoen euro) en de reisvoorziening (5 miljoen euro).

Overige subsidies en opdrachten funderend onderwijs
Er is een meevaller op de budgetten voor opdrachten en overige subsidies in het funderend onderwijs van in totaal 79 miljoen euro. In het primair onderwijs wordt dit veroorzaakt doordat de begrote uitgaven maar deels zijn gerealiseerd voor onder andere de volgende regelingen en opdrachten: regeling verzuim onderwijszorgarrangementen (11 miljoen euro), bewegingsonderwijs (8 miljoen euro), de Gelijke Kansen Alliantie (7 miljoen euro) en lat omhoog (3 miljoen euro). In het voortgezet onderwijs wordt dit veroorzaakt doordat de begrote uitgaven maar deels zijn gerealiseerd voor onder andere de volgende regelingen en opdrachten: doorstroom VMBO-HAVO/MBO (14 miljoen euro), Masterplan basisvaardigheden (12 miljoen euro), subsidies voor curriculumherziening (3 miljoen euro) en regeling Digitale geletterdheid vakvoorbereiding (3 miljoen euro).

NGF openstaande verplichting
Op meerdere projecten van het Nationaal Groeifonds (NGF) zijn middelen niet uitgeput. Deze middelen worden als onderuitputting afgeboekt en conform afpsraak uit het Hoofdlijnenakkoord meegenomen naar 2025, om dan voor hetzelfde doel te worden ingezet. Het gaat in totaal om een bedrag van 110 miljoen euro. Er is onderuitputting op onder andere de volgende projecten: LLO Katalysator (76 miljoen euro), Npuls (32 miljoen euro), Zelfdenkende moleculen (1 miljoen euro) en Biotech booster (1 miljoen euro).

School en omgeving
De aanvragen voor de subsidieregeling School en Omgeving 2023-2025 waren in 2023 lager dan verwacht. Door het meerjarige karakter van de regeling leidt dit in 2024 tot een meevaller van 158 miljoen euro, waarvan 112 miljoen euro in het primair onderwijs en 46 mijoen euro in het voortgezet onderwijs.

Overige meevallers
Er zijn diverse kleinere meevallers, die samen optellen tot 63 miljoen euro. Hieronder vallen onder andere meevallers op de lumpsumbekostiging door onder andere onderuitputting op bindend studieadvies in het hbo en wo (10 miljoen euro), op de onderwijsregio's (6 miljoen euro) en bij Sterk Techniekonderwijs (4 miljoen euro.

Tegenvallers
Frictiekosten nieuwe BIS 2025
Bij de overgang naar de nieuwe culturele basisinfrastructuur vinden en er veel wisselingen plaats in de door de Rijkscultuurfondsen (langdurig) gesubsidieerde instellingen. Daarom moeten er frictiekosten worden betaald van in totaal 5 miljoen euro.

Tegemoetkoming VO Voltijd
Er zijn bijstellingen gedaan in de geraamde bedragen voor de studiefinanciering op basis van de verstrekte gegevens van DUO. Dit leidt tot een meevaller van 5 miljoen euro op het budget voor tegemoetkoming schoolkosten voor meerderjarige scholieren in voortgezet onderwijs.

Bekostiging Caribisch Nederland
Ten opzichte van 2023 is er in 2024 sprake van een hoger leerlingaantal binnen het voortgezet onderwijs in Caribisch Nederland. Dit zorgt voor een tegenvaller op de bekostiging van Caribisch Nederland van 1 miljoen euro.

Overboekingen met andere begrotingen
Onderzoeksprogramma's NWO
Er is voor een totaal van 20 miljoen euro vanuit andere departementen overgemaakt naar OCW ten behoeve van diverse onderzoeksprogramma's die uitgevoerd worden door NWO. Dit betreft onder andere een overboeking vanuit LVVN ten behoeve van praktijkkennis voedsel en groen (3 miljoen euro), een overboeking vanuit KGG ten behoeve van het Meerjarig Missiegedreven Innovatieprogramma Kernenergie (4 miljoen euro) en een overboeking van BZK ten behoeve van het Horizon Europe Partnerschap Driving Urban Transition II (3 miljoen euro). Deze bijdragen worden bij de eerstvolgende betaalmoment van OCW aan NWO overgemaakt.

Erfgoed deal
OCW doet een overboeking van in totaal 5 miljoen euro aan het Gemeentefonds, Provinciefonds en BES-fonds voor de decentralisatie-uiterkingen in het kader van de Erfgoed Deal.

Verrekening onderwijsvestigingen DJI
De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) doet een jaarlijkse overboeking aan OCW voor het onderwijs van leerlingen binnen de justitiële jeugdinrichtingen. Door een dalend aantal plaatsingen in justitiële jeugdinrichtingen dalen ook de kosten voor onderwijs in deze instellingen. Het teveel ontvangen voorschot wordt door OCW terugbetaald (8,5 miljoen euro).

Overige overboekingen
Er zijn diverse kleinere overboekingen gedaan van en naar de begroting van OCW, waaronder een jaarlijkse bijdrage van EZ aan de AWTI (1 miljoen euro), een overboeking van SZW voor de uitfasering van het STAP-scholingsregister bij DUO (1 miljoen euro) en een overboeking van BZK ten behoeve van enkele projecten binnen het Meerjarenplan Openbaarheid en Informatiehuishouding Rijksoverheid (1 miljoen euro).

Technisch
Museaal Aankoopfonds
Voor de aankoop van Van Gogh's Landschap met een boerderij door het Drents museum is er een bijdrage onttrokken aan het Museaal Aankoopfonds (0,5 miljoen).

Terugstorting participatiefonds
Dit betreft de terugstorting aan het participatiefonds van uitkeringen die rechtmatig zijn toegekend door UWV en de bovenwettelijke uitvoerder. Deze uitkeringen zijn namens de schoolbesturen voorgefinancierd door het participatiefonds. Achteraf is op basis van het reglement van het fonds vastgesteld dat deze kosten niet ten laste van het participatiefonds hadden moeten komen, maar ten laste van het schoolbestuur. De terugstorting bedraagt 1 miljoen euro.

Overig technisch
Deze post bestaat uit diverse technische mutaties.

Niet-kaderrelevant
Niet-relevante meevaller studiefinanciering
Er zijn bijstellingen gedaan in de geraamde bedragen voor studiefinanciering op basis van de verstrekte gegevens van DUO. Dit leidt binnen de middelen voor studiefinanciering tot zowel mee- als tegenvallers. Per saldo is er een meevaller op de niet plafond-relevante uitgaven aan studiefinanciering van 425 miljoen euro.

Niet-belastingontvangsten
Meevallers
Gemeentelijk onderwijsachterstandenbudget (GOAB)
Het ontvangstenbudget wordt met 50 miljoen euro verhoogd doordat van de GOAB-middelen over de periode 2019-2022 circa 50 miljoen euro bij gemeenten wordt teruggevorderd, op basis van de door hen aangeleverde verantwoording.

Personeelskosten
Op de ontvangsten wordt een meevaller van 2 miljoen veroorzaakt door een factuur aan DUO over 2023 waarvan de betaling pas in 2024 ontvangen is.

Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs en bedrijfsleven (SBB)
Er is een meevaller op het ontvangstenartikel van verschillende projectsubsidies van SBB in 2024 van in totaal 2 miljoen euro.

Overige meevallers
Er is een aantal subsidies lager vastgesteld dan begroot. Hierdoor is er op de overige ontvangsten 1 miljoen extra ontvangen.

Tegenvallers
Studiefinanciering
Er zijn bijstellingen gedaan in de geraamde bedragen voor studiefinanciering op basis van de verstrekte gegevens van DUO. Dit leidt binnen de middelen voor studiefinanciering tot een tegenvaller op het ontvangstenbudget voor rente (30 miljoen euro) en lesgeld (5 miljoen euro).

Technisch
Terugstorting participatiefonds
Dit betreft de terugstorting aan het participatiefonds van uitkeringen die rechtmatig zijn toegekend door UWV en de bovenwettelijke uitvoerder. Deze uitkeringen zijn eerder namens de schoolbesturen voorgefinancierd door het participatiefonds. Achteraf is op basis van het reglement van het fonds vastgesteld dat deze kosten niet ten laste van het participatiefonds hadden moeten komen, maar ten laste van het schoolbestuur. De terugstorting bedraagt 1 miljoen euro.

Museaal Aankoopfonds
Voor de aankoop van Van Gogh's Landschap met een boerderij door het Drents museum is er een bijdrage onttrokken aan het Museaal Aankoopfonds (0,5 miljoen euro).

Niet-kaderrelevant
Studiefinanciering
Er zijn bijstellingen gedaan in de geraamde bedragen voor studiefinanciering op basis van de verstrekte gegevens van DUO. Er is meevaller op de niet plafond-relevante ontvangsten van terugontvangen leningen van 275 miljoen euro.

Financiën (inclusief Nationale Schuld)

IXB FINANCIEN: UITGAVEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**26.252**
Meevallers	*– 235*
Meevaller apparaat Toeslagen	– 43
Meevaller nog onverdeeld	– 54
Programmamiddelen Toeslagen Herstel	– 135
Overige meevallers	– 4
Tegenvallers	*66*
Tegenvaller Belastingdienst	66
Overige tegenvallers	0
Overboekingen met andere begrotingen	*207*
Overboekingen BCF	209
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 2
Technisch	*– 3*
Technisch	– 3
Niet-kaderrelevant	*– 6*
Schade-uitkering ekv	65
Storting BCF voor opvang Oekraïense ontheemden	52
Invorderingsrente Sondervermögen	– 123
Overig niet-kaderrelevant	0
Stand Najaarsnota	**26.281**

IXB FINANCIEN: ONTVANGSTEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**4.618**
Meevallers	*67*
Meevaller niet-belastingontvangsten	40
Overige meevallers	27
Generaal dossier	*14*
Dividenden staatsdeelnemingen	14
Technisch	*– 3*
Technisch	– 3
Niet-kaderrelevant	*868*
Vervroegde aflossing lening Griekenland	480
Verkoop aandelen ABN AMRO	367
Dividenden financiële staatsdeelnemingen	24
Overig niet-kaderrelevant	– 3
Stand Najaarsnota	**5.564**

Uitgaven
Meevallers
Meevaller apparaat Toeslagen
In 2024 zijn minder uitgaven gedaan op het apparaatsbudget van toeslagen dan eerder verwacht (circa 40 miljoen euro). Diverse programma's van Toeslagen Herstel worden later uitgevoerd dan eerder werd verondersteld, dit leidt tot lagere apparaatsuitgaven in 2024. Ook is er sprake van meer intern personeel en minder externe inhuur dan van te voren geraamd wat leidt tot lagere kosten.

Meevaller nog onverdeeld
Het resterende budget voor 2024 op artikel 10 (nog onverdeeld) komt niet meer tot besteding en valt daarom vrij.

Programmamiddelen Toeslagen Herstel
De uitvoering van de aanvullende schaderoutes verloopt minder snel dan eerder verondersteld. Dit leidt tot onderbenutting van circa 135 miljoen euro op de beschikbare middelen in 2024. Dit wordt met name veroorzaakt door de vertraagde herstart van de route van de Stichting Gelijkwaardig Herstel (SGH), uitstel van de start van de digitale route, een lager gemiddeld bedrag voor de schikkingen schaderoute CWS en een in 2024 lagere realisatie op de afhandeling van private schulden.

Overige meevallers
Diverse meevallers waarvan voornamelijk lagere apparaatsuitgaven.

Tegenvallers
Tegenvaller Belastingdienst
Bij de Belastingdienst is sprake van een tegenvaller van circa 66 miljoen euro. Dit wordt veroorzaakt door een hogere instroom van personeel dan eerder geraamd en een tegenvaller op de IV (ICT)-uitgaven.

Overige tegenvallers
Dit betreft een beperkte tegenvaller bij de overige uitgaven van de exportkredietverzekeringen (ekv) en twee beperkte corona gerelateerde tegenvallers (EIB pan-Europees garantiefonds (EGF) & schade-uitkering herverzekering leverancierskredieten).

Overboekingen met andere begrotingen
Overboekingen BCF
Dit betreft verschillende overboekingen van andere begrotingen naar het Btw-compensatiefonds (BCF).

Overige overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft verschillende overboekingen met andere begrotingen.

Technisch
Technisch
Dit betreft een totaal van meerdere beperkte desalderingen en daarnaast enkele technische mutaties die per saldo op nul sluiten.

Niet-kaderrelevant
Schade-uitkering ekv
Op basis van de ramingen van Atradius Dutch State Business (ADSB) wordt er 65 miljoen euro meer schade verwacht dan geraamd op de nieuwe en/of lopende door de exportkredietverzekering (ekv) gedekte transacties.

Dit komt door meerdere schade-uitkeringen. De schade-uitkeringen zijn moeilijk te ramen doordat het lastig is om definitief te stellen welke schades uiteindelijk uitgekeerd dienen te worden.

Storting BCF voor opvang Oekraïense ontheemden
Overboeking vanuit JenV naar het BCF voor de opvang van Oekraïense ontheemden. In het Hoofdlijnenakkoord is afgesproken dat de uitgaven aan militaire en humanitaire steun aan Oekraïne en de binnenlandse opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland niet onder het uitgavenkader vallen.

Invorderingsrente Sondervermögen
De Hoge Raad heeft geoordeeld dat een groot Duits vastgoedfonds (Sondervermögen) niet belastingplichtig is in Nederland en daarom geen winstbelasting hoefde te betalen tussen 1997 en 2009. Eerder was 203 miljoen euro aan totale renteuitgaven geraamd in 2024. De prognose van de uitbetaling voor het Sondervermögen is aangepast. Momenteel wordt een betaling van 80 miljoen euro verwacht in 2024 en het restant in 2025. Daarom wordt de raming in 2024 met 123 miljoen euro verlaagd. De bijstelling voor 2025 vindt volgend jaar plaats.

Overig niet-kaderrelevant
Dit betreft een beperkte kapitaalverhoging aan de European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) van 40 duizend euro wat wordt veroorzaakt door een afrondingsverschil.

Niet-belastingontvangsten
Meevallers
Meevaller niet-belastingontvangsten
De raming van de niet-belastingontvangsten (doorbelasten kosten vervolging en boetes) wordt bijgesteld naar aanleiding van de realisaties in 2024, dit leidt tot een meevaller van circa 40 miljoen euro.

Overige meevallers
Diverse meevallers waarvan voornamelijk hogere apparaatsontvangsten bij de Belastingdienst (meerontvangsten UWV voor de vangnetregeling) en de Douane (Customs Control Equipment Instrument (CCEI) subsidie). Daarnaast betreft dit een beperkte corona gerelateerde meevaller (schaderestituties herverzekering leverancierskredieten).

Generaal dossier
Dividenden staatsdeelnemingen
De dividendraming wordt aangepast op basis van de vastgestelde dividenduitkeringen.

Technisch
Technisch
Dit betreft een totaal van meerdere beperkte desalderingen en daarnaast enkele technische mutaties die per saldo op nul sluiten.

Niet-kaderrelevant
Vervroegde aflossing lening Griekenland
Griekenland lost een deel van de uitstaande leningen onder de Greek Loan Facility vervroegd af. Deze vervroegde aflossing zal op 15 december plaatsvinden. Het afgeloste bedrag staat gelijk aan de voorziene aflossing voor 2026, 2027 en 2028.

Verkoop aandelen ABN AMRO
De Staat bouwt, via NL Financial Investments (NLFI), haar belang in ABN AMRO af. De verwachte ontvangsten nemen met 367 miljoen euro toe als gevolg van de verkoop van aandelen ABN AMRO door de Staat en de inkoop van aandelen door ABN AMRO.

Dividenden financiële staatsdeelnemingen
De dividendraming wordt aangepast op basis van de vastgestelde dividend-uitkeringen.

Overig niet-kaderrelevant
Aantal beperkte niet-kaderrelevante mutaties waaronder de ramingsbij-stelling van de renteontvangsten van de lening aan Griekenland.

IXA NATIONALE SCHULD: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**49.673**
Niet-kaderrelevant	*– 138*
Aflossing vaste schuld	18
Rente vaste schuld	– 43
Rente vlottende schuld	– 108
Overig niet-kaderrelevant	– 5
Stand Najaarsnota	**49.536**

IXA NATIONALE SCHULD: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**73.837**
Niet-kaderrelevant	*– 3.722*
Ontvangen aflossingen	11
Mutatie in rekening courant en deposito	– 116
Mutatie vlottende schuld	– 3.620
Overig niet-kaderrelevant	2
Stand Najaarsnota	**70.115**

Uitgaven
Niet-kaderrelevant
Aflossing vaste schuld
De raming van de aflossing vaste schuld wijzigt in 2024 als gevolg van een inkoop van schuld.

Rente vaste schuld
Bij de uitgifte van nieuwe schuld worden de rentetarieven vastgelegd tegen het dan geldende rentetarief. Hierdoor vallen de verwachte rentelasten in 2024 lager uit dan eerder geraamd.

Rente vlottende schuld
De raming van de rentelasten vlottende schuld valt lager uit als gevolg van de realisaties op de geldmarkt in 2024 en doordat de raming van het kastekort voor 2024 is afgenomen.

Overig niet-kaderrelevant
Deze post bestaat uit diverse niet-kaderrelevante mutaties die onder de ondergrens vallen.

Niet-belastingontvangsten
Niet-kaderrelevant
Ontvangen aflossingen
Op basis van de actuele inzichten wordt verwacht dat de aflossingen op de leningen die door agentschappen en rechtspersonen met een wettelijke taak (RWT's) in het kader van schatkistbankieren zijn afgesloten, in 2024 hoger zullen uitvallen dan eerder geraamd.

Mutatie in rekening courant en deposito
Uit de actualisatie van de raming van uitgaven en inkomsten van sociale fondsen blijkt dat deze fondsen in 2024 minder middelen storten in de schatkist dan eerder verwacht. Dit betekent dat de geraamde mutatie in het saldo op de rekeningen-courant en deposito's daalt ten opzichte van de laatste raming.

Mutatie vlottende schuld
De mutatie vlottende schuld is in 2024 lager als gevolg van een lagere financieringsbehoefte doordat de raming van het kastekort voor het lopende begrotingsjaar is afgenomen. Schommelingen in de financieringsbehoefte in een lopend begrotingsjaar worden zo veel mogelijk opgevangen op de geldmarkt.

Overig niet-kaderrelevant
Deze post bestaat uit diverse niet-kaderrelevante mutaties die onder de ondergrens vallen.

Defensie (inclusief Defensiematerieelbegrotingsfonds)

X DEFENSIE: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**13.424**
Meevallers	*– 201*
Onderrealisatie Defensiebudget	– 151
Onderrealisatie Budget Internationale Veiligheid	– 40
Onderrealisatie Overige inzet	– 10
Overboekingen met andere begrotingen	*– 99*
Overboekingen met Defensiematerieelbegrotingsfonds	– 79
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 19
Technisch	*4*
Arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026	117
Verlof reservisten	34
Overig technisch	– 146
Niet-kaderrelevant	*– 750*
Kasschuif Oekraïne budget	– 750
Stand Najaarsnota	**12.378**

X DEFENSIE: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**463**
Technisch	*4*
Technisch	4
Stand Najaarsnota	**467**

Uitgaven

Meevallers

Onderrealisatie Defensiebudget

Als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt en bij de defensie-industrie is het realisatievermogen van Defensie begrensd. Daarom wordt een bedrag van 151 miljoen euro onderuitputting geboekt, met name op formatie-budgetten (personele vulling) bij de Luchtmacht (55 miljoen euro) en de Bestuursstaf (38 miljoen euro).

Onderrealisatie Budget Internationale Veiligheid

Er is 40 miljoen euro onderuitputting op het Budget Internationale Veiligheid (BIV). Het BIV is een voorziening die het mogelijk maakt om op internationale ontwikkelingen te reageren. Deze zal dit jaar niet volledig tot uitputting komen. Wat overblijft vloeit terug naar de HGIS.

Onderrealisatie Overige inzet
De verwachte uitgaven voor de overige inzet vallen 10 miljoen euro lager uit. Dit betreft met name budget voor Vessel Protection Detachments (VPD) en een strategische reservering transport voor de Very High Readiness Joint Task Force (VJFT) dat niet (geheel) tot realisatie komt.

Overboekingen met andere begrotingen
Overboekingen met Defensiematerieelbegrotingsfonds
Er zijn diverse overboekingen gedaan tussen de Defensiebegroting en het Defensiematerieelbegrotingsfonds (DMF). Zo zijn er middelen vanuit H10 artikel 12 Nog onverdeeld overgeheveld naar DMF artikel 5 Infrastructuur en Vastgoed ter compensatie van de gedeeltelijke voorfinanciering die DOSCO heeft uitgevoerd ten behoeve van het PFAS dossier Soesterberg (22,5 miljoen euro) en naar het DMF artikel 6 IT in verband met informatievoorzieningsbehoeftes (18 miljoen euro).

Overige overboekingen met andere begrotingen
Er zijn diverse overboekingen gedaan van en naar de Defensiebegroting. Zo zijn er middelen teruggevloeid naar de begroting van het ministerie van Justitie en Veiligheid bestemd voor persoonsbeveiliging (6 miljoen euro) en het tegengaan van ondermijning (3 miljoen euro).

Technisch
Arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026
Er is voor 117 miljoen euro aan middelen voor arbeidsvoorwaarden overgeheveld naar de Defensieonderdelen. Deze middelen zijn met name bestemd voor de gestegen personele uitgaven als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord 2025-2026, waaronder incidentele loonontwikkeling en een eenmalige uitkering in 2024.

Verlof reservisten
Reservisten zijn in 2024 als gevolg van de rechterlijke uitspraak tot 5 jaar terug gecompenseerd in hun recht op vakantieverlof.

Overig technisch
Deze wijziging wordt voornamelijk veroorzaakt door het overhevelen van de middelen voor arbeidsvoorwaarden en verlof reservisten uit het budget op artikel 12 Nog onverdeeld.

Niet-kaderrelevant
Kasschuif Oekraïne budget
De uitgavenraming voor militaire steun voor 2024 is met 750 miljoen euro naar beneden bijgesteld. Met name vanwege een krappe defensiemarkt wordt verwacht dat deze uitgaven later plaatsvinden. De middelen zijn met de aanbieding van een Nota van wijziging op de Ontwerpbegroting 2025 bijgevoegd aan het budget van 2025. Dit betreft enkel kasuitgaven en geen verplichtingen.

Niet-belastingontvangsten
Technisch
Het ontvangstenbudget is gestegen door hoger dan verwachte zorgdeclaraties bij DOSCO.

K DEFENSIEMATERIEELBEGROTINGSFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**8.243**
Overboekingen met andere begrotingen	*61*
Overboekingen met Defensiebegroting	79
Security Fund	– 25
Overige overboekingen met andere begrotingen	7
Technisch	*14*
Bijstelling programmering Defensie-investeringen	– 1.396
Bijstelling programmering Kennis en innovatie	– 88
Aanpassing over-/onderprogrammering	1.499
Stand Najaarsnota	**8.319**

K DEFENSIEMATERIEELBEGROTINGSFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**856**
Technisch	*14*
Technisch	14
Stand Najaarsnota	**870**

Uitgaven

Overboekingen met andere begrotingen

Overboekingen met Defensiebegroting

Er zijn diverse overboekingen gedaan tussen de Defensiebegroting en het Defensiematerieelbegrotingsfonds (DMF). Zo zijn er middelen vanuit H10 artikel 12 Nog onverdeeld overgeheveld naar DMF artikel 5 Infrastructuur en Vastgoed ter compensatie van de gedeeltelijke voorfinanciering die DOSCO heeft uitgevoerd ten behoeve van het PFAS dossier Soesterberg (22,5 miljoen euro) en naar het DMF artikel 6 IT in verband met informatievoorzieningsbehoeftes (18 miljoen euro).

Security Fund

Defensie en Economische Zaken richten het Security Fund op dat zich focust op de financiering van innovatieve dual-use technologieën bij voor Defensie interessante start-ups om zo de Nederlandse defensie- en veiligheid gerelateerde technologische industriële basis (NLDTIB) te versterken. Het fondsvermogen van 25 miljoen euro wordt, via Economische Zaken, verschaft aan de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (de fondsbeheerder).

Overige overboekingen met andere begrotingen

Er zijn diverse overboekingen gedaan van en naar het DMF. Zo zijn er middelen overgeheveld vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor uitvoeringstaken op de Noordzee (12,5 miljoen euro) en zijn er onderling bedrijfsvoeringskosten verrekend tussen Defensie en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (-8 miljoen euro).

Technisch
Bijstelling programmering Defensie-investeringen
In deze begroting zijn de ramingen aangepast op de verwachte realisatie in 2024. Vanwege met name krapte op de arbeidsmarkt en de Defensiemarkten vertragen de geraamde Defensie-investeringen. Dit betekent dat investeringsbudgetten die dit jaar niet meer tot realisatie komen, worden doorgeschoven naar een later begrotingsjaar. Deze vertragingen in de investeringen doen zich voor op alle investeringsartikelen van het DMF.

Bijstelling programmering Kennis en innovatie
In deze begroting zijn de ramingen aangepast op de verwachte realisatie in 2024. Vanwege met name krapte op de arbeidsmarkt vertragen de geraamde uitgaven in Kennis en innovatie. Dit betekent dat Kennis en innovatiebudget dat dit jaar niet meer tot realisatie komt, wordt doorgeschoven naar een later begrotingsjaar.

Aanpassing over-/onderprogrammering
Met de actualisatie van de projecten zijn de uitgaven aangepast aan de verwachte realisaties. Door deze technische tegenboeking is de overprogrammering voor 2024 teruggebracht naar nul. Het per saldo positieve resultaat van de bijstelling op de programmering (14 miljoen euro) wordt veroorzaakt door de hogere ontvangsten, zie VT H66 niet-belastingontvangsten.

Niet-belastingontvangsten
Technisch
Het ontvangstenbudget is gestegen met name als gevolg van verhoogde BTW-ontvangsten en overige achterstallige verrekeningen bij de Kustwacht CARIB.

Infrastructuur en Waterstaat (inclusief Mobiliteitsfonds en Deltafonds)

XII INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**14.126**
Meevallers	*– 32*
Meevallers	– 32
Tegenvallers	*11*
Tegenvallers	11
Overboekingen met andere begrotingen	*– 26*
Overboekingen met andere begrotingen	– 26
Technisch	*– 127*
Mutaties met Deltafonds	2
Mutaties met Mobiliteitsfonds	– 165
Overig technisch	36
Stand Najaarsnota	**13.951**

XII INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**78**
Technisch	*2*
Technisch	2
Stand Najaarsnota	**80**

Uitgaven

Meevallers
Op de beleidsbegroting van IenW zijn netto (meevallers minus tegenvallers) circa 21 miljoen euro minder uitgaven in 2024 dan voorzien. Dit bedrag wordt ingeboekt als onderuitputting bij deze Najaarsnota. De lagere uitgaven worden met name veroorzaakt door vertragingen bij projecten vanuit het Nationaal Groeifonds (NGF). In totaal gaat dit om circa 19 miljoen euro. De 19 miljoen bestaat onder meer uit de subsidie Zero Emissie Services die bijgesteld is waardoor in 2024 circa 11 miljoen minder wordt uitgegeven dan voorzien. Daarnaast is er een vertraging bij de subsidie Groeiplan Water Technologie van circa 7,5 miljoen euro. De verplichtingen voor de onderliggende pilotprojecten en de regeling demonstratieprojecten zullen vanwege vertraging bij de openstelling en bij de beoordeling van aanvragen volgend jaar worden aangegaan. Daarnaast wordt 3 miljoen verklaard door onderuitputting op projecten gefinancierd vanuit het Klimaatfonds. De overige circa 10 miljoen euro aan meevallers op het IenW brede beeld is opgebouwd uit 2 miljoen euro door vertraging bij het project Geluidsisolatie Schiphol (GIS-4), circa 1 miljoen euro door vertraging bij de vernieuwing en vervanging van AV-installaties bij het

Departementaal Coordinatiecentrum Crisisbeheersing van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (DCC-IenW) en nog een aantal andere kleine onderdelen.

Tegenvallers
De tegenvallers op de reguliere middelen van circa 11 miljoen euro worden gedekt uit meevallers elders op de begroting van IenW. De tegenvallers betreffen onder andere een naheffing van de Werkkostenregeling van circa 5 miljoen euro en de kosten voor het Masterplan de Bilt die hoger uitvallen dan geraamd (circa 4 miljoen euro).

Overboekingen met andere begrotingen
Dit zijn overboekingen naar de begroting van andere ministeries. Het betreft hier onder andere een overboeking van circa 3 miljoen euro naar het Gemeentefonds ten behoeve van een eenmalige compensatie voor aanvullende werkzaamheden voor het Register Externe Veiligheidsrisico's. Voor het Programma Bescherming Noordzee Infrastructuur is 10 miljoen euro overgeboekt naar Defensie voor een patrouilleschip en satellietdetectie. IenW heeft hier een coördinerende rol en zorgt voor het overboeken van budgetten naar andere ministeries en het vastleggen van de opdrachten. Daarnaast zijn er een aantal kleine overboekingen van andere ministeries naar de beleidsbegroting van IenW gedaan waaronder overboekingen van Defensie voor de NAVO-top en van het ministerie van KGG voor onderzoek naar klimaatbeleid.

Technisch
Mutaties met Mobiliteitsfonds
De onderliggende mutaties worden verder toegelicht in de Verticale Toelichting van het Mobiliteitsfonds.

Mutaties met Deltafonds
De onderliggende mutaties worden verder toegelicht in de Verticale Toelichting van het Deltafonds.

Overig technisch
Hieronder vallen onder andere overboekingen van het Mobiliteitsfonds naar de beleidsbegroting. Een voorbeeld hiervan is een overboeking ten behoeve van een bijdrage aan het RDW voor het Mobiliteit en Infrastructuur Testcentrum van 5 miljoen euro. Een andere belangrijke mutatie is de jaarlijkse overboeking van het Mobiliteitsfonds naar de beleidsbegroting ten behoeve van de beschikkingen voor Decentraal Spoor 2024 van 29 miljoen euro. IenW levert via deze beschikking een bijdrage ter dekking van het exploitatie- of beheertekort van de betreffende spoor- en tramdiensten in vier provincies (Overijssel, Drenthe, Limburg en Utrecht). De vastlegging van de beschikkingen vindt plaats op de beleidsbegroting.

Niet-belastingontvangsten

Technisch
Dit betreft (lagere of hogere) ontvangsten die worden gecompenseerd aan de uitgavenkant. Deze mutaties hebben netto dus geen effect op de begroting. De 2 miljoen euro bestaat uit een desaldering voor de bijdrage van Buitenlandse Zaken aan de vernieuwing van SAP, het begrotingsboekhoud systeem van IenW. Dit gaat om een bedrag van circa 1 miljoen euro. Daarnaast zijn er onvoorziene inkomsten uit nog op te starten EU-projecten, die later in het jaar zijn bevestigd. Dit betreft hoofdzakelijk onderzoeksprojecten . Hierbij gaat het om circa 1 miljoen euro.

MOBILITEITSFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**10.190**
Meevallers	*– 163*
Meevallers	– 163
Overboekingen met andere begrotingen	*– 168*
Overboekingen met andere begrotingen	– 168
Desalderingen	*27*
Desalderingen	27
Stand Najaarsnota	**9.887**

MOBILITEITSFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**10.190**
Tegenvallers	*– 163*
Tegenvallers	– 163
Desalderingen	*– 141*
Mutaties met Infrastructuur en Waterstaat	– 141
Stand Najaarsnota	**9.887**

Uitgaven

Meevallers
Op het Mobiliteitsfonds is sprake van een overprogrammering van 555 miljoen euro. Dat betekent dat er 555 miljoen meer programma gepland staat dan er middelen beschikbaar zijn. Bij de Najaarsnota 2024 zijn de totale vertraagde programma-uitgaven 718 miljoen euro. De lagere realisatie wordt onder meer veroorzaakt door vertragingen op het programma Exploitatie, Onderhoud en Vernieuwing Spoor (circa 92 miljoen euro), vertragingen bij het programma vervanging en renovatie Rijkswaterstaat (circa 79 miljoen euro), vertragingen bij verkenningen en reserveringen (circa 48 miljoen euro), minder aanvragen dan voorzien bij de tijdelijke stimuleringsregeling duurzaam gebruik van mobiliteitsinfrastructuur (circa 36 miljoen euro), minder uitgaven dan voorzien bij de regeling Schoon -en Emissieloos bouwen (circa 41 miljoen euro), minder uitgaven dan voorzien bij de regionale regeling Strategisch Plan Verkeersveiligheid (circa 75 miljoen euro), minder uitgaven dan voorzien in 2024 voor de verruiming van het Julianakanaal (circa 59 miljoen euro), ERTMS (circa 35 miljoen euro) en een aantal projecten van PPS die dit jaar niet meer worden gefinancierd (ca. 41 miljoen euro). Tegenover deze vertraagde programma-uitgaven staat 555 miljoen euro overprogrammering. Hierdoor komt de netto meevaller aan de uitgavenkant neer op circa 163 miljoen. Deze 163 miljoen euro aan op de uitgavenkant is gelijk aan minder ontvangsten. Hierdoor is het saldo op het fonds netto 0. Dit betekent geen onderuitputting of overschrijding.

Overboekingen met andere begrotingen
Op het Mobiliteitsfonds wordt 168 miljoen euro overgeboekt naar andere begrotingen. De grootste overboeking in dit geheel is de overboeking naar het btw-compensatiefonds ten aanzien van de woningbouwmiddelen op korte termijn door bovenplanse infrastructuur. Het gaat om een bedrag van circa 65 miljoen euro. Ook vindt een BTW-afdracht van 53 miljoen euro voor de mobiliteitspakketten plaats. Daarnaast wordt er 29 miljoen euro overgedragen naar beleidsbegroting van IenW ten behoeve van de beschikkingen Decentraal Spoor 2024.

Desalderingen
Dit betreft (lagere of hogere) uitgaven die worden gecompenseerd aan de ontvangstenkant. Deze mutaties hebben netto dus geen effect op de begroting. Netto betreft dit circa 27 miljoen euro. Hierbij gaat het onder andere om een terugbetaling van het project Infraspeed waarvoor 41,5 miljoen euro is terugbetaald omdat er onvoldoende rekening is gehouden met het betaalritme, waardoor de betalingen vaak later in de tijd liggen. Daarnaast is er een nabetaling gedaan van naheffingsaanslagen BTW van de afgelopen jaren van 17 miljoen euro. Onder desalderingen valt ook de voorlopige verrekening tussen de ontvangsten en uitgaven met betrekking tot de verrekening met de NS van het Netto Financieel Effect ten behoeve van de ombouw van treinen voor European Rail Traffic Management System (ERTMS). Dit gaat om 35 miljoen euro.

Niet-belastingontvangsten
Tegenvallers
Er valt voor circa 172 miljoen aan ontvangsten lager uit dan oorspronkelijk geraamd. Dit komt onder andere door lagere ontvangsten op Spoor van circa 76 miljoen euro. Dit komt door het doorschuiven van de HSL heffingen naar volgend jaar. Daarnaast zijn de tolontvangsten geactualiseerd van de A24 Blankenburg. Deze weg opent in december 2024 en dat is later dan gepland. Hierdoor zijn er minder ontvangsten dan eerder geraamd. Dit is een tegenvaller op de ontvangstenkant van circa 40 miljoen euro.

Er zijn hogere ontvangsten van circa 9 miljoen euro. Dit komt met name voor op het hoofdvaarwegennet door ontvangen CEF-subsidies.CEF is een subsidieregeling van de Europese Unie (EU) voor meer groei, banen en concurrentievermogen. De EU stimuleert met CEF Transport gerichte investeringen in het Trans-Europese Transportnetwerk (TEN-T). Netto vallen de ontvangsten daarmee 163 miljoen euro lager uit dan eerder wacht.

Desalderingen
Mutaties met Infrastructuur en Waterstaat
Deze mutaties zijn technisch nodig om het fonds in evenwicht te houden. De inhoudelijke mutaties zijn toegelicht bij de uitgaven (zie overboekingen met andere begrotingen).

DELTAFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**1.648**
Meevallers	*– 1*
Meevallers	– 1
Overboekingen met andere begrotingen	*1*
Overboekingen met andere begrotingen	1
Desalderingen	*1*
Desalderingen	1
Stand Najaarsnota	**1.648**

DELTAFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**1.648**
Tegenvallers	*– 1*
Tegenvallers	– 1
Desalderingen	*1*
Mutaties met Infrastructuur en Waterstaat	1
Stand Najaarsnota	**1.648**

Uitgaven Deltafonds

Meevallers

Op het Deltafonds is sprake van 123 miljoen euro overprogrammering. Dit betekent dat er 123 miljoen euro meer programma gepland staat dan er middelen beschikbaar zijn. Bij de Najaarsnota wordt voorzien dat in 2024 73 miljoen euro minder programma wordt gerealiseerd. De overprogrammering komt daarmee uit op 50 miljoen euro. De lagere realisatie van de programmering betreft met name investeren in waterkwaliteit 25 miljoen euro, studiekosten waterveiligheid 12 miljoen euro en de projecten integraal rivierenmanagement 10 miljoen euro, Ruimte voor de rivier 7 miljoen euro en Maaswerken 5 miljoen euro. Per saldo levert deze lagere programmarealisatie op het Deltafonds geen onderuitputting op, doordat deze wordt gebruikt als verlaging van de overprogrammering op het Deltafonds. De lagere realisaties van de programmering worden veelal veroorzaakt door langere benodigde voorbereidingstijden en capaciteitsgebrek.

Hierdoor komt de netto meevaller aan de uitgavenkant neer op circa 1 miljoen. Deze 1 miljoen euro aan op de uitgavenkant is gelijk aan de ontvangsten. Hierdoor is het saldo op het fonds netto 0. Dit betekent geen onderuitputting of overschrijding.

Overboekingen met andere begrotingen

Het Deltafonds heeft een aantal overboekingen met andere ministeries. De grootste overboeking is van LVVN naar IenW. Hierbij gaat het om een teruggave van 1,2 miljoen euro van een bijdrage voor duurzame visserij. Partijen hebben zich bij dit project teruggetrokken. Daarnaast is er een overboeking gedaan naar OCW van 1,5 miljoen euro. Dit is voor

de financiering van de Nationale Wetenschaps Agenda (NWA) van NWO. Het betreft een onderzoek naar systeemkennis van rivieren voor de lange termijn. Netto komt dit uit op circa 1 miljoen euro.

Desalderingen
Dit betreft (lagere of hogere) uitgaven die worden gecompenseerd aan de ontvangstenkant. Deze mutaties hebben netto dus geen effect op de begroting. Hieronder valt de EU-subsidieontvangst voor het programma LIFE-IP Klimaatadaptatie voor 2021 t/m 2023 van circa 0,5 miljoen euro. Daarnaast is IenW verantwoordelijk voor de primaire waterkeringen (waaronder voor het bijhouden van overstromingsinformatie) en wordt er daarom een bijdrage van 0,1 miljoen euro aan RWS gedaan.

Niet-belastingontvangsten Deltafonds
Tegenvallers
De ontvangsten op het gebied van waterveiligheid vallen met circa 1 miljoen euro lager uit dan verwacht. Dit wordt gebruikt om hogere uitgaven op de uitgavenkant te compenseren.

Desalderingen
Mutaties met IenW
Deze mutaties zijn technisch nodig om het fonds in evenwicht te houden. De inhoudelijke mutaties zijn toegelicht bij de uitgaven (zie overboekingen met andere begrotingen).

Economische Zaken en Klimaat (inclusief Nationaal Groeifonds)

XIII ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Basisstand Miljoenennota	**11.370**
Meevallers	*– 853*
Onderuitputting Qredits	– 27
Onderuitputting Indirecte kostencompensatie ETS	– 30
Onderuitputting SDE-regelingen	– 44
Onderuitputting Klimaatfondsmiddelen	– 78
Onderuitputting NGF-projecten	– 217
Onderuitputting Groningen	– 285
Overige meevallers	– 171
Tegenvallers	*237*
Groningen	103
Compensatie netbeheerders	89
Overige tegenvallers	46
Overboekingen met andere begrotingen	*– 20*
Overboeking Security Fund	25
Overboekingen met andere begrotingen	– 45
Technisch	*121*
Prijsplafond 2023	77
Storting begrotingsreserve Duurzame energie en klimaattransitie	44
Niet-kaderrelevant	*– 4*
Niet-kaderrelevant	– 4
Stand Najaarsnota	**10.851**

XIII ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro's	2024
Stand Miljoenennota	**6.720**
Tegenvallers	*– 89*
Ontvangsten High Trust	– 20
Groningen	– 69
Technisch	*77*
Prijsplafond 2023	77
Niet-kaderrelevant	*32*
Ontvangsten frequentieveiling	32
Stand Najaarsnota	**6.740**

Uitgaven

Meevallers

Onderuitputting Qredits

Minder bedrijven hebben aanspraak gemaakt op de Qredits-middelen. De regeling was bedoeld voor bedrijven die een doorstart wilden maken na faillissement tijdens de coronacris. De regeling is in mei 2024 gesloten.

Onderuitputting Indirecte kostencompensatie ETS

Er is minder subsidie aangevraagd dan geraamd door bedrijven voor kosten die vanwege het Europese systeem van emissiehandel (ETS) zijn doorberekend in de elektriciteitsprijzen. De uitgaven aan deze indirecte kostencompensatie ETS vallen hierdoor naar verwachting 30 miljoen euro lager uit.

Onderuitputting SDE-regelingen

Uit een nieuwe RVO-raming is gebleken dat eerder begrote voorschotten aan de subsidieregelingen Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE) lager zijn uitgevallen. Daarnaast vindt vertraging plaats op de aanbesteding door RVO van de locatieonderzoeken voor de uitrol van Wind op Zee en van verschillende projecten die vanuit het budget voor het flankerend beleid SDE+ worden gefinancierd.

Onderuitputting Klimaatfondsmiddelen

Dit betreft de onderuitputting op middelen die eerder uit het Klimaatfonds zijn overgeheveld naar de begroting van EZK. Het gaat onder andere om onderuitputting op het Klimaatfonds-deel van de Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing (-38 miljoen euro) en om een project dat is uitgevallen bij de subsidieregeling voor Versnelde klimaatinvesteringen industrie (VEKI, – 10 miljoen euro). Daarnaast is er onderuitputting op de Correctieregeling duurzame warmte (-9 miljoen euro), omdat een deel van de uitbetalingen naar verwachting niet meer dit jaar plaatsvindt.

Onderuitputting NGF-projecten

De middelen van verschillende Nationaal Groeifonds (NGF) projecten op de EZK-begroting komen niet volledig tot besteding. Bij verschillende projecten is vertraging opgelopen waardoor de middelen op een later moment worden uitgefinancierd. Bij het project Material Independence & Circular Batteries wordt nu bijvoorbeeld 58 miljoen euro afgeboekt, bij het project Circulaire Plastics 50 miljoen euro en bij het project Photondelta 36 miljoen euro.

Onderuitputting Groningen

Voor Groningen worden er minder uitgaven in 2024 verwacht dan eerder geraamd. Dit ziet met name op de versterkingsoperatie, omdat er naar verwachting in 2024 minder adressen worden versterkt dan eerder begroot. Andere regelingen waarbij de verwachte uitgaven lager liggen dan eerder geraamd zijn clusterwoningen (Blok B), schade door versterkingsmaatregelen en verduurzaming bij versterken.

Overige meevallers

Diverse relatief kleine meevallers komen uit op een saldo van 172 miljoen euro. Het gaat hierbij onder andere om onderuitputting op apparaatsuitgaven (-15 miljoen euro), subsidieprojecten waterstof (IPCEI, – 16 miljoen euro) en het Toekomstfonds (-12 miljoen euro).

Tegenvallers
Groningen
Bij de Najaarsnota wordt de raming voor de schadeafhandeling naar boven bijgesteld. Op het onderdeel Fysieke schade worden de hogere uitgaven met name veroorzaakt door het inhaaleffect van de in 2023 opgelopen werkvoorraad en doordat in 2024 meer schademeldingen zijn afgehandeld dan eerder verwacht. Daarnaast wordt de raming voor de immateriële schadevergoeding ook omhoog bijgesteld vanwege een hoger aantal aanvragen dan eerder is geraamd.

Compensatie netbeheerders
De rechter heeft het besluit van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) vernietigd waarmee verwijderkosten van huishoudens die worden afgesloten van het gasnet in de nettarieven mochten worden opgenomen. De netbeheerders hebben de ACM aansprakelijk gesteld voor de gemaakte kosten. De netbeheerders en ACM zijn tot een schikking gekomen en deze middelen worden hiervoor ingezet. Het gaat om een eenmalige uitgave, inmiddels is er een nieuw besluit van de ACM en kunnen alle nieuwe kosten wel in de nettarieven worden opgenomen.

Overige tegenvallers
Diverse relatief kleine tegenvallers komen uit op een saldo van 46 miljoen euro. Dit gaat onder andere om versnelling van de zogeheten Big 5-projecten die onderdeel zijn van de versterkingsoperatie in Groningen (6 miljoen euro).

Overboekingen met andere begrotingen
Overboeking Security Fund
Defensie en Economische Zaken richten het Security Fund op dat zich focust op de financiering van innovatieve dual-use technologieën bij voor Defensie interessante start-ups om zo de Nederlandse defensie- en veiligheid gerelateerde technologische industriële basis (NLDTIB) te versterken. Het fondsvermogen van 25 miljoen euro wordt, via Economische Zaken, verschaft aan de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (de fondsbeheerder).

Overboekingen met andere begrotingen
Deze post bestaat uit diverse overboekingen met andere begrotingen. Zo wordt er bijvoorbeeld 14 miljoen euro naar VWS overgeheveld voor het verbeteren van de data-infrastructuur van het RIVM en wordt er 11 miljoen euro in het Gemeentefonds gestort voor een decentrale uitkering voor natuur bij energieprojecten.

Technisch
Prijsplafond voor energie kleinverbruikers 2023
Met ingang van 2024 is het prijsplafond voor energie kleinverbruikers niet meer van kracht. Leveranciers leveren maandelijks nog jaar- en eindnota's aan, zodat RVO de definitieve kosten van het prijsplafond kan verrekenen met het door de leverancier ontvangen subsidievoorschot. Dit leidt in sommige gevallen tot ontvangsten en in andere gevallen tot uitgaven. Op basis van de laatste raming van RVO wordt er in 2024 een tegenvaller in de uitgaven van 77 miljoen euro en een meevaller in de ontvangsten van 77 miljoen euro verwacht.

Storting begrotingsreserve Duurzame energie en klimaattransitie
Op de SDE-regelingen is per saldo sprake van een meevaller. Deze meevaller wordt toegevoegd aan de begrotingsreserve Duurzame energie en klimaattransitie.

Niet-kaderrelevant
Niet-kaderrelevant
Op de vulmaatregelen gasopslag is sprake van meevaller van 4 miljoen euro.

Niet-belastingontvangsten
Tegenvallers
Ontvangsten High Trust
De boete-opbrengsten van de ACM vallen 20 miljoen euro lager uit dan bij de Voorjaarsnota 2024 geraamd.

Groningen
De ontvangsten worden naar beneden bijgesteld, omdat NAM de factuur voor de versterkingskosten maar voor 30% heeft betaald in plaats van 100%.

Technisch
Prijsplafond voor energie kleinverbruikers 2023
Met ingang van 2024 is het prijsplafond voor energie kleinverbruikers niet meer van kracht. Leveranciers leveren maandelijks nog jaar- en eindnota's aan, zodat RVO de definitieve kosten van het prijsplafond kan verrekenen met het door de leverancier ontvangen subsidievoorschot. Dit leidt in sommige gevallen tot ontvangsten en in andere gevallen tot uitgaven. Op basis van de laatste raming van RVO wordt er in 2024 een tegenvaller in de uitgaven van 77 miljoen euro en een meevaller in de ontvangsten van 77 miljoen euro verwacht.

Niet-kaderrelevant
Ontvangsten frequentieveiling
Deze post betreft een correctie op de ontvangsten van de 3,5 GHz-frequentieveiling.

L NATIONAAL GROEIFONDS: UITGAVEN

In miljoenen euro's	2024
Stand Miljoenennota	**89**
Overboekingen met andere begrotingen	*2*
Opdrachten- en onderzoeksbudget	2
Stand Najaarsnota	**91**

L NATIONAAL GROEIFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

In miljoenen euro's	2024
Stand Miljoenennota	**0**
Stand Najaarsnota	**0**

Uitgaven
Overboekingen met andere begrotingen
Opdrachten- en onderzoeksbudget
Het overschot op het opdrachten- en onderzoeksbudget voor de directie Nationaal Groeifonds wordt van de EZK-begroting teruggeboekt naar het Nationaal Groeifonds.

Niet-belastingontvangsten
Geen mutaties

Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (inclusief Diergezondheidsfonds)

XIV LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**4.385**
Meevallers	*– 175*
Uitvoeringskosten piekbelastersaanpak	– 10
Personele uitgaven apparaat	– 23
Diverse ramingsbijstellingen	– 27
Lbv en Lbv-plus	– 76
Overige meevallers	– 39
Tegenvallers	*76*
Ophoging budget RVO	18
Tariefstijging NVWA	5
Overige tegenvallers	53
Intensiveringen	*75*
Bijstellingen Wageningen University & Research (WUR)	16
Ophoging budget EG-regeling	13
Extra uitvoeringskosten Lbv en Lbv-plus	6
Tariefdemping NVWA	6
Overige intensiveringen	35
Ombuigingen	*– 75*
Inzetten LPO voor tariefdemping NVWA	– 4
Inzetten LPO voor EG-regeling	– 13
Bijstellingen Wageningen University & Research (WUR)	– 16
Overige ombuigingen	– 42
Overboekingen met andere begrotingen	*– 104*
Natuurbrandpreventie	– 5
Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland	– 7
Uitvoeringskosten gemeenten Lbv en Lbv-plus	– 13
Indirecte uitvoeringskosten provincies	– 49
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 30
Technisch	*59*
Apurement	31
Apurement terugvordering Europese Commissie	22
Overig technisch	6
Stand Najaarsnota	**4.241**

XIV LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**158**
Meevallers	*30*
MGA-1 regeling	17
Overige meevallers	13
Tegenvallers	*– 6*
Tegenvallers	– 6
Ombuigingen	*2*
Ombuigingen	2
Technisch	*28*
Apurement terugvordering Europese Commissie	22
Overig technisch	6
Stand Najaarsnota	**211**

Uitgaven

Meevallers

Uitvoeringskosten piekbelastersaanpak

De uitvoeringskosten voor de piekbelastersaanpak zijn 9,9 miljoen euro lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een achterblijvende vraag naar zaakbegeleiders bij piekbelasters. Een deel van dit budget is ingezet voor tegenvallers elders op de begroting.

Personele uitgaven apparaat

Er wordt 23 miljoen euro minder uitgegeven aan apparaatskosten dan begroot. Dit komt doordat vacatures minder snel worden ingevuld dan verwacht en er minder is uitgegeven aan externe inhuur.

Diverse ramingsbijstellingen

Dit betreft diverse ramingsbijstellingen met verschillende oorzaken, waaronder vertraging in de uitvoering op een groot aantal regelingen dat LVVN in beheer heeft. In totaal wordt de begroting hiermee 27 miljoen euro naar beneden bijgesteld.

Lbv en Lbv-plus

Op de beëindigingsregelingen Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties (Lbv) en Landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties met piekbelasting (Lbv-plus) is 76 miljoen euro onderuitputting gerealiseerd. Deze onderuitputting treedt met name op bij de Lbv (73,6 miljoen euro). Voor de Lbv geldt dat een groot deel van de veehouders de maximale doorlooptijd van 6 maanden voor de ondertekening van de overeenkomst benut, dit is een voorwaarde voor het eerste betaalmoment. In de begroting is uitgegaan van een kortere doorlooptijd. Er is daarom sprake van vertraging in de betalingsmomenten.

Overige meevallers

Dit betreft een aantal kleine meevallers, waaronder achterblijvende uitgaven op klimaatbeleid en lagere uitvoeringskosten voor gebiedsplannen bij waterschappen.

Tegenvallers
Ophoging budget RVO
De kosten voor identificatie en registratie van dieren door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) zijn hoger dan begroot. Hiervoor is 18 miljoen euro vrijgemaakt binnen de LVVN begroting.

Tariefstijging NVWA
Dit betreft 5 miljoen euro aan extra kosten die LVVN moet maken voor de opdracht aan de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Deze tariefstijging wordt veroorzaakt door hogere loonkosten naar aanleiding van de nieuwe CAO Rijk.

Overige tegenvallers
Dit betreft een aantal kleine tegenvallers, waaronder een tegenvaller bij DICTU bij het creëren van staatsgeheime werkplekken.

Intensiveringen
Bijstellingen Wageningen University & Research (WUR)
Budget voor Wageningen University & Research dat begroot was voor missiegedreven topsectoren (10 miljoen euro) en wettelijke taken (6 miljoen euro) wordt ingezet voor beleidsondersteunend onderzoek (16 miljoen euro).

Ophoging budget EG-regeling
Door vertraging in de uitbetaling van de Energie-efficiëntie glastuinbouw (EG) regeling kwam een groot deel van de uitgaven ten laste van het budget in 2024 in plaats van 2023. Hierdoor ontstond 13 miljoen euro onderuitputting in 2023 en een tekort in 2024. Met deze mutatie wordt dit tekort opgelost.

Extra uitvoeringskosten Lbv en Ibv-plus
Dit betreft extra uitvoeringskosten bij LVVN en de RVO in het kader van de Lbv en Lbv-plus. De extra kosten van 6 miljoen euro worden gemaakt omdat er meer inzet gevraagd wordt bij het beoordelen en afhandelen van aanvragen dan aanvankelijk werd gedacht.

Tariefdemping NVWA
Er is besloten de tariefstijging als gevolg van de nieuwe CAO Rijk per 01-01-2025 door te belasten aan derden in plaats van per ingangsdatum 01-07-2024. Hiervoor wordt het tarief van de NVWA met 6 miljoen euro gedempt.

Overige intensiveringen
Dit betreft een aantal kleine intensiveringen, waaronder een tegenvaller bij het Kadaster voor de netwerkfaciliteit opdracht.

Ombuigingen
Inzetten LPO voor tariefdemping NVWA
Er is besloten de tariefstijging als gevolg van de nieuwe CAO Rijk per 01-01-2025 door te belasten aan derden in plaats van per ingangsdatum 01-07-2024. Hiervoor wordt 4 miljoen euro aan resterende Loon- en Prijsbijstelling (LPO) ingezet.

Inzetten LPO voor EG-regeling
Door vertraging in de uitbetaling van de EG-regeling kwam een groot deel van de uitgaven ten laste van het budget in 2024 in plaats van 2023. Hierdoor ontstond 13 miljoen euro onderuitputting in 2023 en een tekort in 2024. Om dit tekort voor 2024 op te vangen wordt LPO ingezet.

Bijstellingen Wageningen University & Research (WUR)
Budget voor Wageningen University & Research dat begroot was voor missiegedreven topsectoren (10 miljoen euro) en wettelijke taken (6 miljoen euro) wordt ingezet voor beleidsondersteunend onderzoek (16 miljoen euro).

Overige ombuigingen
Dit betreft een aantal kleine ombuigingen, waaronder een ombuiging op het doorontwikkelingstraject van het NPLG door het afschaffen van dit programma.

Overboekingen met andere begrotingen
Natuurbrandpreventie
Er is 5 miljoen euro naar het provinciefonds overgeheveld, zodat provincies maatregelen kunnen treffen in het kader van natuurbrandpreventie.

Natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland
Voor het natuur- en milieubeleidsplan Caribisch Nederland wordt 7 miljoen euro overgeheveld naar het BES-fonds. Hiermee kunnen de openbare lichamen Bonaire, Saba en Sint Eustatius maatregelen nemen in het kader van natuur, zoals mangroveherstel en regenwaterbeheer.

Uitvoeringskosten gemeenten Lbv en Lbv-plus
Gemeenten waar deelnemers aan de Lbv of Lbv-plus gevestigd zijn maken kosten voor deze regelingen, bijvoorbeeld om de vergunningen aan te passen. Om hiervoor te compenseren draagt LVVN 13 miljoen euro af aan het Gemeentefonds in de vorm van een decentralisatie uitkering.

Indirecte uitvoeringskosten provincies
De middelen voor de indirecte uitvoeringskosten zijn bedoeld ter compensatie van apparaatskosten van provincies die niet direct zijn toe te rekenen aan concrete gebiedsprocessen of maatregelen waarvoor de provincies een specifieke uitkering ontvangen op grond van de Regeling provinciale maatregelen landelijk gebied. Deze overboeking van 49 miljoen euro zal de middelen uitkeren aan het Provinciefonds middels een decentralisatie uitkering.

Overige overboekingen
Dit betreft een aantal kleine overboekingen, waaronder twee overboekingen naar de begroting van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap voor het Programma Praktijkkennis Voedsel en Groen en voor het LVVN aandeel in de Nationale Wetenschapsagenda.

Technisch
Apurement
De begrotingsreserve Apurement is bedoeld om financiële correcties volgend uit conformiteitsprocedures vanuit de Europese Commissie te betalen. De reserve vangt boetes van de Europese Commissie op voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) als dit niet EU-conform blijkt uitgevoerd. Er wordt 31 miljoen euro aan de reserve toegevoegd. Door

een gelijktijdige onttrekking uit de reserve ten behoeve van een terugvordering van de Europese Commissie wordt er netto 9 miljoen euro aan de reserve toegevoegd.

Apurement terugvordering Europese Commissie
Er is 22 miljoen euro teruggevorderd door de Europese Commissie voor een zaak uit 2009. Omdat LVVN dit budget nodig heeft voor aangegane verplichtingen is er budget uit de Apurement reserve onttrokken.

Overig technisch
Dit betreft een aantal kleine technische mutaties.

Niet-belastingontvangsten

MGA-1 regeling
Een aantal provincies hebben eerder dan verwacht ongebruikte middelen van de regeling Maatregel Gebiedsgerichte Aankoop en beëindiging veehouderijbedrijven (MGA-1) teruggestort.

Overige meevallers
Dit betreft een aantal kleine meevallers.

Tegenvallers
Het betreft hier een aantal tegenvallers, waaronder vervallen waarborgen van 2,8 miljoen euro.

Ombuigingen
Het betreft hier budget in het kader van de Ongedekte vaste kosten land- en tuinbouw (OVK). De OVK is een extra subsidie voor land- en tuinbouwbedrijven die door de coronamaatregelen in betalingsproblemen zijn gekomen.

Technisch
Apurement terugvordering Europese Commissie
Er is 22 miljoen euro teruggevorderd door de Europese Commissie voor een zaak uit 2009. Omdat LVVN dit budget nodig heeft voor aangegane verplichtingen is er budget uit de apurement reserve onttrokken.

Overig technisch
Dit betreft een aantal kleine technische mutaties.

DIERGEZONDHEIDSFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**41**
Stand Najaarsnota	**41**

DIERGEZONDHEIDSFONDS: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**59**
Stand Najaarsnota	**59**

Uitgaven
Er zijn geen wijzingen ten opzichte van Miljoenennota.

Niet-belastingontvangsten
Er zijn geen wijzingen ten opzichte van Miljoenennota.

Sociale Zekerheid

XV SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**63.634**
Meevallers	*– 105*
Wajong	– 15
Centraal orgaan opvang asielzoekers	– 17
Onderuitputting	– 42
Overige meevallers	– 30
Tegenvallers	*24*
Tegenvallers	24
Overboekingen met andere begrotingen	*– 15*
Overboekingen met andere begrotingen	– 15
Technisch	*1*
Technisch	1
Niet-kaderrelevant	*17*
Niet-sectorrelevant	17
Stand Najaarsnota	**63.556**

XV SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**2.501**
Meevallers	*38*
Onderuitputting	33
Overige meevallers	6
Technisch	*1*
Technisch	1
Niet-sectorrelevant	*7*
Niet-sectorrelevant	7
Stand Najaarsnota	**2.547**

Uitgaven

Meevallers

Wajong

De raming voor de Wajong is naar beneden bijgesteld op basis van de realisatiecijfers tot en met augustus 2024. Dit komt voornamelijk door een daling van de gemiddelde jaaruitkering van de oude Wajongregelingen.

Centraal orgaan opvang asielzoekers
Deze post betreft een bijstelling van 17 miljoen euro doordat er minder uitgegeven is aan voorinburgering dan oorspronkelijk begroot. De onderuitputting volgt uit de uitvoeringsinformatie van het COA, waaruit blijkt dat zij minder trajecten voorinburgering kunnen aanbieden door met name een tekort aan capaciteit.

Onderuitputting
Uit realisatiegegevens blijkt dat er 42 miljoen euro minder wordt uitgegeven dan begroot. Dit betreft onder andere lagere uitgaven aan subsidies (19 miljoen euro). Zo is onder meer de subsidie aan het Noodfonds Energie lager uitgevallen door een lager aantal aanvragen van huishoudens dan verwacht. Daarnaast zijn er lager uitvallende uitvoeringskosten als gevolg van lager uitvallende uitvoeringstoetsen (8,5 miljoen euro). Verder is een deel van de gereserveerde middelen voor het waarborgfonds saneringskredieten niet uitgegeven door een lager aantal borgstellingen dan geraamd.

Overige meevallers
Deze post bevat meevallers met een beperkte budgettaire omvang, waaronder lagere uitgaven aan de tegemoetkomingsregeling stoffengerelateerde beroepsziekten (TSB). Deze lagere uitgaven zijn het gevolg van een lager gebruik van deze regeling dan begroot.

Tegenvallers
Deze post bevat meerdere tegenvallers met een beperkte budgettaire omvang, waaronder hogere uitgaven aan de wet kindgebonden budget (WKB). De voorschotten van de WKB die ouders ontvangen komen naar verwachting lager uit. Daarentegen zijn er meer nabetalingen, met name over het afgelopen toeslagjaar 2023. Per saldo leidt dit tot een tegenvaller.

Overboekingen met andere begrotingen
Onder deze post vallen diverse overboekingen van en naar andere begrotingshoofdstukken, waaronder een overboeking vanaf de SZW-begroting naar het Gemeentefonds voor het begeleiden van statushouders naar een betaalde baan.

Technisch
Deze post betreft enkele kleine desalderingen (gelijktijdige bijstelling van uitgaven en ontvangsten).

Niet-kaderrelevant
Deze post bestaat uit verschillende mutaties van rijksbijdragen aan sociale fondsen. Onder andere de rijksbijdragen voor de Tegemoetkoming arbeidsongeschikten zijn naar boven bijgesteld.

Niet-belastingontvangsten
Meevallers
Onderuitputting
Uit de realisatiegegevens blijkt dat er 32,5 miljoen euro meer is ontvangen dan geraamd. Dit betreft onder andere een terugvordering vanuit COA voor voorinburgering middelen uit 2023 (8 miljoen euro), terugvorderingen van de specifieke uitkering (SPUK) inburgering doordat een aantal gemeenten minder trajecten hebben aangeboden dan vooraf verdeeld (5 miljoen euro) en terugontvangsten van de SPUK-onderwijsroute vanuit gemeenten die minder trajecten hebben aangeboden dan vooraf de verdeling was (4 miljoen euro).

Overige meevallers
Deze post bevat meerdere meevallers met een beperkte budgettaire omvang, zoals hogere terugontvangsten op de wet kindgebonden budget (WKB).

Technisch
Deze post betreft enkele kleine desalderingen (gelijktijdige bijstelling van uitgaven en ontvangsten).

Niet-kaderrelevant
Deze post bestaat uit verschillende mutaties van terugontvangsten van rijksbijdragen aan sociale fondsen. Onder andere de terugontvangsten van de rijksbijdragen aan de uitvoeringskosten van de regeling zelfstandig en zwanger (ZEZ) zijn naar boven bijgesteld.

SOCIALE VERZEKERINGEN: UITGAVEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**77.849**
Meevallers	*– 49*
Onderuitputting	– 3
Algemene Ouderdomswet	– 20
Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering	– 26
Overige meevallers	0
Tegenvallers	*204*
Ziektewet	88
Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen	64
Verlofregelingen	47
Overige tegenvallers	5
Overboekingen met andere begrotingen	*– 2*
Overboekingen met andere begrotingen	– 2
Kadercorrecties	*33*
Werkloosheidswet	32
Overige kadercorrecties	1
Stand Najaarsnota	**78.035**

SOCIALE VERZEKERINGEN: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**205**
Kadercorrecties	*– 7*
Kadercorrecties	– 7
Stand Najaarsnota	**198**

Uitgaven
Meevallers
Onderuitputting
Uit realisatiegegevens blijkt dat er 3 miljoen euro minder wordt uitgegeven dan verwacht. Dit betreft voornamelijk lager uitvallende uitvoeringskosten UWV als gevolg van lager uitvallende uitvoeringstoetsen.

Algemene Ouderdomswet
De raming voor de Algemene Ouderdomswet (AOW) is naar beneden bijgesteld op basis van de realisatiecijfers tot en met augustus 2024. Er zijn lagere uitgaven door een lager gemiddeld opbouwpercentage, waardoor de AOW-uitkering gemiddeld lager is. Anderzijds zijn er hogere uitgaven door een hoger aandeel alleenstaanden, die een hogere AOW-uitkering ontvangen dan paren, en een licht hoger aantal AOW-gerechtigden. Per saldo zijn de uitgaven neerwaarts met 20 miljoen euro bijgesteld.

Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering
De Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO) kent een meevaller van ongeveer 25 miljoen euro. Ongeveer de helft daarvan komt door een lagere gemiddelde uitkering, de andere helft door een lager volume door een hogere uitstroom.

Overige meevallers
Deze post bestaat uit een beperkte meevaller op de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen.

Tegenvallers
Ziektewet
Op basis van uitvoeringsinformatie van het UWV zijn de uitgaven aan de Ziektewet opwaarts bijgesteld voor 2024. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door een stijging in het ZW-volume. In de raming stijgt het volume van ziekte bij zwangerschap, no-risk polis en bij de eindedienstverbanders ten opzichte van de vorige raming.

Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
Dit betreft een per saldo tegenvaller van 64 miljoen euro voortkomend uit een tegenvaller in de Wet Gedeeltelijk Arbeidsgeschikt (WGA) van 110 miljoen euro en een meevaller in de Inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten (IVA) van 46 miljoen euro. De IVA kent een meevaller die voortkomt uit minder overgangen van de WGA naar de IVA dan eerder verwacht. Daardoor hangt deze meevaller samen met de tegenvaller in de WGA. De WGA kent een tegenvaller die veroorzaakt wordt door een hoger dan verwachte instroom en een lager dan verwachte uitstroom. Ook een lager dan verwachte doorstroom naar de IVA draagt bij aan de tegenvaller.

Verlofregelingen
De uitgaven voor de verlofregelingen worden in 2024 opwaarts bijgesteld met 47,1 miljoen euro. Dit komt voornamelijk door een opwaartse bijstelling van 22,5 miljoen euro voor de werknemers met zwangerschaps- en bevallingsverlof, adoptieverlof en pleegzorgverlof (WAZO) door een hoger aantal rechthebbende van deze regeling. De raming voor de uitkeringslasten voor de zelfstandige-en-zwanger-regeling (ZEZ) wordt naar beneden bijgesteld met 8,4 miljoen euro als gevolg van een lagere gemiddelde prijs. De raming voor het aanvullend geboorteverlof voor partners (WIEG) wordt opwaarts bijgesteld met 16,7 miljoen euro. Een hoger aantal rechthebbenden dan voorheen geraamd heeft er namelijk voor gekozen om gebruik te maken van deze verlofregeling. Als laatst worden de uitkeringslasten van de Wet

betaald ouderschapsverlof (WBO) opwaarts bijgesteld met 16,3 miljoen euro. Dit is het gevolg van een sterkere toename van het gebruik dan voorheen werd ingeschat. Bij alle verlofregelingen valt de prijs van de gemiddelde uitkering lager uit dan geraamd.

Overige tegenvallers
Deze post bevat meerdere tegenvallers met een beperkte budgettaire omvang, waaronder hogere uitgaven aan de compensatieregeling transitievergoeding bij langdurige arbeidsongeschiktheid (CRTV LAO). Deze hogere uitgaven worden voornamelijk veroorzaakt door een hogere gemiddelde uitkering dan eerder geraamd.

Overboekingen met andere begrotingen
Onder deze post vallen diverse overboekingen van en naar andere begrotingshoofdstukken, waaronder overboekingen van uitvoeringskosten tussen hoofdstukken 15 en 40 van de SZW-begroting.

Kadercorrecties
Werkloosheidswet
Op basis van uitvoeringsinformatie van UWV zijn de Werkloosheidswet (WW) uitgaven in 2024 met 39 miljoen euro naar boven bijgesteld. Dit wordt onder andere veroorzaakt door een hoger dan verwachte instroom in de WW. Voor uitgaven aan de WW wordt het uitgavenkader aangepast.

Overige kadercorrecties
De uitgaven aan de Ziektewet (ZW) worden via een kadercorrectie naar boven bijgesteld. Dit komt doordat minder werkgevers eigenrisicodrager zijn, waardoor m eer werknemers publiek verzekerd zijn voor de ZW. Doordat meer werknemers publiek verzekerd zijn, wordt het uitgavenkader opwaarts bijgesteld.

Niet-belastingontvangsten
Kadercorrecties
Deze post omvat de ontvangsten op de Ufo-premie (Uitvoeringsfonds voor de overheid), die betrekking heeft op het verhalen van WW-lasten op overheidswerkgevers die eigenrisicodrager zijn. Deze ontvangsten zijn naar beneden bijgesteld. Deze bijstelling wordt veroorzaakt door een lagere verwachting van het aantal overheidswerknemers dat een beroep zal doen op de WW.

KOPPELING UITKERINGEN: UITGAVEN

In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**0**
Stand Najaarsnota	**0**

Op de begroting Koppeling Uitkeringen hebben geen veranderingen plaatsgevonden na Miljoenennota 2025.

Zorg

XVI VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**37.927**
Meevallers	*– 123*
Onderuitputting PGB 2.0	– 10
Subsidies voor planontwikkeling wonen en zorg	– 10
Onderuitputting apparaatsbudget	– 12
Ruimte veelbelovende zorg	– 12
COVID middelen	– 16
Overige meevallers	– 64
Tegenvallers	*86*
SOV regeling	17
Vermogensverschaffing Intravacc	14
Terugbetaling boetezaken verkoopbonus	11
Subsidie bevolkingsonderzoeken	8
Overige tegenvallers	36
Overboekingen met andere begrotingen	*– 39*
Ontwikkeling ASSET faciliteit RIVM	14
Subsidieregeling continuïteit cruciale jeugdzorg	– 5
Hervormingsagenda Jeugd	– 6
SPUK niet beoogde jeugdzorgkosten vanwege verblijf	– 30
Overige overboekingen met andere begrotingen	– 12
Technisch	*0*
Technisch	0
Niet-kaderrelevant	*652*
Omzetten ontvangsten zorgtoeslag	681
Overig niet-kaderrelevant	– 29
Stand Najaarsnota	**38.502**

XVI VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT: ONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**283**
Meevallers	*68*
Ontvangsten afrekening coronaperiode 2022 en 2023	65
Overige meevallers	3
Tegenvallers	*– 9*
Ontvangsten artikel 7	– 2
Ontvangsten artikel 2	– 7
Technisch	*0*
Technisch	0
Niet-sectorrelevant	*681*

In miljoenen euro	2024
Omzetten ontvangsten zorgtoeslag	681
Stand Najaarsnota	**1.023**

Uitgaven

Meevallers

Onderuitputting PGB 2.0

Er valt 9,8 miljoen euro vrij. Een oorzaak hiervan is de vertraging in het besluit of PGB 2.0 wordt overgenomen door een derde partij (SVB). De middelen voor de transitie van beheer vallen hierdoor vrij. Daarnaast is er vertraging in de besluitvorming rondom aansluiting van gemeenten, wat tevens een meevaller veroorzaakt.

Subsidies voor planontwikkeling wonen en zorg

De Stimuleringsregeling wonen en zorg (SWZ) helpt bewonersinitiatieven en sociale ondernemers bij de financiering van geclusterde woonvormen voor 55-plussers. In 2024 is voor 10,0 miljoen euro minder gebruik gemaakt van deze subsidies dan geraamd.

Ruimte veelbelovende zorg

De uitgaven in het kader van de subsidieregeling Veelbelovende Zorg zijn 11,6 miljoen euro lager dan eerder verwacht.

Onderuitputting apparaatsbudget

In totaal wordt 11,9 miljoen euro minder uitgegeven aan apparaatskosten dan vooraf geraamd. Dit is het saldo van diverse mee- en tegenvallers binnen het apparaatsbudget van VWS.

COVID-middelen

Er valt in totaal 15,5 miljoen euro generaal vrij. Dit is onder andere door de verdere afloop van de covidpandemie. Daarnaast is bij Dienst Testen minder geld nodig geweest voor de afhandeling van juridische geschillen.

Overige meevallers

Er zijn diverse grote en kleine meevallers op de VWS-begroting die optellen tot 64,3 miljoen euro. Een aantal grote posten hiervan is hieronder toegelicht. Het uitzetten van de ZonMw-programma's Voor Elkaar 2024-2028 en Versterking Regionale participatie 2024-2027 heeft veel tijd in beslag genomen waardoor deze pas later dit jaar konden worden gestart. Door deze vertraging valt er 7,9 miljoen euro vrij. Verder ontstaat er een meevaller van 6,8 miljoen euro door vertraging bij de totstandkoming van regelingen bij het ZonMw brede ondersteuningsprogramma ten behoeve van het Integraal Zorgakkoord (IZA). Daarnaast vallen de uitgaven aan de regeling onverzekerbare vreemdelingen naar verwachting 7,8 miljoen euro lager uit. Ook treedt er een meevaller van 6,2 miljoen euro op bij de subsidieregeling Technologie in Ondersteuning en Zorg als gevolg van een latere openingsdatum en minder aanvragen dan verwacht.

Tegenvallers

SOV-regeling

Het CAK heeft de raming van de reguliere uitgaven in het kader van de regeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden (SOV) geactualiseerd. Op basis hiervan wordt het beschikbare budget verhoogd met 16,9 miljoen euro. Deze bijstelling is met name veroorzaakt door een

eenmalige piek in declaraties van in 2023 geleverde ggz-zorg. Daarnaast is er in 2024 een algehele stijging te zien van ggz-declaraties en kosten van de ziekenhuizen.

Vermogenverschaffing Intravacc
Bij de verkoop van Intravacc aan FDI Biosciences B.V. is overeengekomen dat het resterende bedrag van de opdrachtovereenkomst tussen VWS en Intravacc B.V. als vermogensverschaffing wordt overgemaakt. Oorspronkelijk was gepland een deel van deze uitgaven in 2025 te doen (13,9 miljoen euro). Vanwege de verkoop hebben deze uitgaven echter al in 2024 plaatsgevonden. Hierdoor is het bedrag voor Intravacc verhoogd. In 2025 zal een even groot bedrag weer vrijvallen.

Terugbetaling boetezaken verkoopbonus
Op 20 februari 2024 heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb) uitspraak gedaan in het kader van terugbetaling boetezaken van verkoopbonussen Tabak. Hierdoor wordt het budget voor de NVWA verhoogd met 11,2 miljoen euro.

Subsidie bevolkingsonderzoeken
Op basis van actuele realisatiecijfers zijn de kosten van de bevolkingsonderzoeken met 7,8 miljoen euro naar boven bijgesteld.

Overige tegenvallers
Er doen zich diverse overige tegenvallers voor op de VWS-begroting (in totaal 35,9 miljoen euro). Dit betreft onder andere een tegenvaller op de FLO/VUT-regeling van 6,2 miljoen euro, een tegenvaller op de regeling Sport ontzorgingstrajecten van 6,1 miljoen euro en een tegenvaller van 3,6 miljoen euro op artikel 2 Curatieve Zorg doordat de op dit artikel verwerkte taakstellende onderuitputting niet volledig is gerealiseerd.

Overboekingen met andere begrotingen
Ontwikkeling ASSET faciliteit RIVM
Dit betreft een overboeking vanaf de begroting van EZ van 14,4 miljoen euro vanuit het Fonds Technologisch Onderzoek. Het RIVM zal een ASSET faciliteit ontwikkelen om aan de toenemende vraag naar complexe gegevens en analyses te kunnen voldoen.

Subsidieregeling continuïteit cruciale jeugdzorg
De subsidieregeling continuïteit cruciale jeugdzorg wordt gefinancierd met middelen van gemeenten voor een bedrag van 10 miljoen euro vanuit de begroting van VWS. De middelen die niet zijn ingezet vloeien in het najaar weer terug naar het Gemeentefonds. Voor 2024 gaat het om een bedrag van 4,6 miljoen euro wat weer wordt overgeheveld naar het Gemeentefonds.

Hervormingsagenda Jeugd
Met de totstandkoming van de Hervormingsagenda Jeugd zijn middelen beschikbaar gekomen voor de uitvoering van de agenda. Hiervan is voor 2024 9 miljoen euro overgeheveld van het gemeentefonds naar de begroting van VWS. Daarnaast zijn er voor de uitvoering van enkele specifieke maatregelen investeringsmiddelen overgeheveld naar de begroting van VWS, conform bijlage 3 van de Hervormingsagenda. De niet uitgegeven middelen van 5,6 miljoen euro vloeien weer terug naar het gemeentefonds.

SPUK niet beoogde jeugdzorgkosten vanwege verblijf
Ten behoeve van de SPUK niet beoogde jeugdzorgkosten vanwege verblijf is in 2024 60 miljoen euro beschikbaar op de begroting van VWS, afkomstig uit het Gemeentefonds. Na beoordeling van de aanvragen over de jaren 2022 en 2023 is er een restant van 30,4 miljoen euro. Dit resterend budget wordt in 2024 overgeheveld naar het gemeentefonds.

Overboekingen met andere begrotingen
Er zijn diverse overige overboekingen met andere begrotingen voor in totaal – 12,4 miljoen euro. Dit betreft onder andere een overboeking van 3,6 miljoen euro naar BZK voor de dienstverlening van FMHaaglanden, een overheveling van 3,0 miljoen euro naar EZ voor het programma «Coalitie leefstijl in de zorg» en een overheveling van 2,0 miljoen euro naar BZK voor het programma Beter Samenwerken.

Technisch
Er zijn diverse technische mutaties uitgevoerd op de uitgavenbudgetten.

Niet-sectorrelevant
Omzetten ontvangsten zorgtoeslag
Voor de zorgtoeslag, die in de ontwerpbegroting in eerste instantie netto geraamd wordt, zijn nu ook de verwachte ontvangsten in beeld gebracht. Daardoor stijgen zowel de ontvangsten als uitgaven met 681 miljoen euro.

Overig niet-sectorrelevant
Er zijn diverse mutaties voor de zorgkosten van Oekraïense ontheemden. Dit betreft een overheveling van 29,8 miljoen euro naar het gemeentefonds voor de meerkostenregeling zorg voor Oekraïense ontheemden, een verhoging van het budget voor de meerkostenregeling van 4,6 miljoen euro in verband met een opwaartse bijstelling van het normbedrag per ontheemde en een meevaller op de SOV-regeling voor kosten van Oekraïense ontheemden van 4 miljoen euro.

Niet-belastingontvangsten
Meevallers
Ontvangsten afrekening coronaperiode 2022 en 2023
In 2022 en 2023 zijn o.a. aan de GGD'en en de LCCB middelen verstrekt voor de uitvoering van het covid-beleid. De vaststellingen over die periode zijn afgewikkeld. Daardoor ontstaan er ontvangsten van 64,7 miljoen euro op het covid-beleid.

Overige meevallers
De afrekening van de uitvoeringskosten van het Zorginstituut Nederland leiden tot een ontvangst van 1,9 miljoen euro. Daarnaast is er sprake van een hogere ontvangst op artikel 4 (0,9 miljoen euro) en een hogere ontvangst van 0,5 miljoen euro voor het informatiebeleid van DICIO.

Tegenvallers
Ontvangsten artikel 7
De ontvangsten op artikel 7 Oorlogsgetroffenen en Herinnering Tweede Wereldoorlog vallen 2 miljoen euro lager uit dan geraamd.

Ontvangsten artikel 2
De ontvangsten op artikel 2 Curatieve zorg vallen 7 miljoen euro lager uit dan geraamd. De ontvangstenraming is eerder omhoog bijgesteld in het kader van de taakstellende onderuitputting. De ontvangsten doen zich voor op een ander artikel dan verwerkt in de begroting.

Technisch
Er is een correctie doorgevoerd om het ontvangstenbudget goed te zetten.

Niet sectorrelevant
Omzetten ontvangsten zorgtoeslag
Voor de zorgtoeslag, die in de ontwerpbegroting in eerste instantie netto geraamd wordt, zijn nu ook de verwachte ontvangsten in beeld gebracht. Daardoor stijgen zowel de ontvangsten als uitgaven met 681 miljoen euro.

ZORG: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**99.244**
Meevallers	*– 113*
Actualisatie Q3 Wlz buiten kader	– 9
Transitiemiddelen scheiden wonen en zorg	– 21
Actualisatie Q3 Zvw	– 83
Overige meevallers	0
Overboekingen met andere begrotingen	*1*
IZA transformatiemiddelen	1
Stand Najaarsnota	**99.132**

ZORG: NIET-BELASTINGONTVANGSTEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**5.735**
Meevallers	*7*
Actualisatie Q3 Wlz buiten kader	7
Stand Najaarsnota	**5.742**

Uitgaven
Meevallers
Actualisatie Wlz buiten kader
Uit de derde kwartaalrapportage van het Zorginstituut volgt een per saldo meevaller van circa 9 miljoen euro op de Wlz-uitgaven die buiten de contracteerruimte vallen. Deze onderschrijding ontstaat door een meevaller op hulpmiddelen van 11,6 miljoen euro en tegenvaller op tandheelkundige zorg van 2,3 miljoen euro.

Transitiemiddelen scheiden wonen en zorg
De meevaller transitiemiddelen scheiden wonen en zorg (21 miljoen euro) is ontstaan doordat een deel van de middelen die waren gereserveerd voor onvoorziene kosten niet nodig zijn gebleken.

Actualisatie Q3 Zvw
Op basis van de derde kwartaalrapportage van het Zorginstituut worden de uitgaven in de Zorgverzekeringswet (Zvw) per saldo met circa 83 miljoen euro naar beneden bijgesteld. De meest omvangrijke meevallers deden zich voor op de apotheekzorg (110,4 miljoen euro), de wijkver-

pleging (43,7 miljoen euro) en de huisartsenzorg (32 miljoen euro). De voornaamste tegenvallers deden zich voor op de medisch-specialistische zorg (145 miljoen euro) en de GGZ (57,1 miljoen euro).

Overboekingen met andere begrotingen
IZA-transformatiemiddelen
Transformatiemiddelen die op de begroting niet tot besteding zijn gekomen, worden beschikbaar gesteld voor premiegefinancierde uitgaven die volgen uit transformatieplannen.

Niet-belastingontvangsten
Meevallers

Actualisatie Q3 Wlz buiten kader
Uit de derde kwartaalrapportage van het Zorginstituut volgt een meevaller op de eigen bijdrage in de Wlz van circa 7 miljoen euro.

Gemeentefonds en Provinciefonds (inclusief accres)

GEMEENTEFONDS: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Basisstand Miljoenennota	**43.837**
Overboekingen met andere begrotingen	*105*
Decentralisatie Uitkeringen	65
Overboeking VWS restant SPUK	30
Overige overboekingen met andere begrotingen	9
Niet-kaderrelevant	*30*
Decentralisatie Uitkeringen	30
Stand Najaarsnota	**43.972**

Uitgaven

Overboekingen met andere begrotingen
Decentralisatie Uitkeringen
Dit betreft het totaal van diverse overboekingen voor Decentralisatie Uitkeringen in de najaarsnota naar het Gemeentefonds. De twee grootste Decentralisatie Uitkeringen voor de najaarsnota zijn ''Spreidingswet'' van JenV voor 15,3 miljoen euro en ''Natuur bij Energieprojecten'' van EZ voor 11,1 miljoen euro.

Overboeking VWS restant SPUK
Dit betreft een overboeking van het Ministerie VWS naar de Algemene Uitkering van het Gemeentefonds. De overboeking heeft betrekking op het terugboeken naar het Gemeentefonds van het niet benodigde restant van de Specifieke Uitkering ''Niet beoogde jeugdzorgkosten vanwege verblijf''.

Overige overboekingen met andere begrotingen
Dit betreft het saldo van drie overboekingen vanuit andere begrotingshoofdstukken naar de algemene uitkering van het Gemeentefonds.

Niet-kaderrelevant
Decentralisatie Uitkeringen
Dit betreft de Decentralisatie Uitkering ''Meerkosten Oekraïne sociaal domein'' voor 29,8 miljoen euro van VWS. In het Hoofdlijnenakkoord is afgesproken dat de uitgaven aan militaire en humanitaire steun aan Oekraïne en de binnenlandse opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland niet onder het uitgavenkader vallen.

ACCRES GEMEENTEFONDS: UITGAVEN	
	2024
Stand Miljoenennota	**0**
Mutaties bij Najaarsnota	0
Stand Najaarsnota 2024	**0**

Er zijn sinds de Miljoenennota geen wijzigingen in de uitgaven.

PROVINCIEFONDS: UITGAVEN	
Stand Miljoenennota	3.870
Overboekingen met andere begrotingen	*84*
Decentralisatie Uitkeringen	84
Stand Najaarsnota	**3.954**

Uitgaven
Overboekingen met andere begrotingen
Decentralisatie Uitkeringen
Dit betreft het totaal van diverse overboekingen voor Decentralisatie Uitkeringen in de najaarsnota naar het Provinciefonds. De drie grootste Decentralisatie Uitkeringen voor de najaarsnota zijn ''Indirecte uitvoeringskosten 2025 i.h.k.v. Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)" van LVVN voor 49 miljoen euro, ''Spreidingswet" van JenV voor 12,8 miljoen euro en ''Natuurbrandpreventie en -mitigatie" van LVVN voor 5,2 miljoen euro.

ACCRES PROVINCIEFONDS: UITGAVEN	
	2024
Stand Miljoenennota	**0**
Mutaties bij Najaarsnota	0
Stand Najaarsnota 2024	**0**

Er zijn sinds de Miljoenennota geen wijzigingen in de uitgaven.

Prijsbijstelling

PRIJSBIJSTELLING: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**0**
Mutaties bij Najaarsnota	*0*
Stand Najaarsnota	**0**

Er zijn sinds de Miljoenennota geen wijzigingen in de uitgaven.

Arbeidsvoorwaarden

ARBEIDSVOORWAARDEN: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**0**
Stand Najaarsnota	**0**

Op Arbeidsvoorwaarden hebben zich sinds het uitkeren van de loonbijstellingsmiddelen bij Voorjaarsnota 2024 in het jaar 2024 geen wijzigingen in de uitgaven meer voorgedaan.

Aanvullende Post

AANVULLENDE POST: UITGAVEN	
In miljoenen euro	2024
Stand Miljoenennota	**– 8.160**
Invulling in=uittaakstelling	3.242
Meevallers	*– 247*
Meevaller voorziening laagdrempelige fiscale rechtshulp	– 14
Meevaller middelen klimaatakkoord	– 34
Meevaller PEGA	– 45
Meevaller Traditioneel Eigen Middelen	– 90
Overige meevallers	– 63
Overboekingen Aanvullende Post	– 1
Overboekingen Aanvullende Post	– 1
Stand Najaarsnota	**– 5.166**

Uitgaven

Invulling in=uittaakstelling
De in=uittaakstelling is de tegenhanger van de eindejaarsmarge. De eindejaarsmarge is bedoeld om ondoelmatige besteding van middelen aan het einde van het jaar te voorkomen door onbestede middelen naar het volgende jaar door te schuiven. Hiervoor geldt een maximum van 1 procent van de totale begroting. Begrotingsfondsen zoals het Defensiematerieelbegrotingsfonds, het Deltafonds en het Mobiliteitsfonds kennen een 100 procent eindejaarsmarge. Om te voorkomen dat het uitgavenplafond wordt overschreden als gevolg van de uitkering van de eindejaarsmarge, wordt tegelijkertijd een even grote taakstelling ingeboekt, de zogenaamde in=uittaakstelling. Hierdoor levert het doorschuiven via de eindejaarsmarge geen extra bestedingsruimte op in het jaar waar naar wordt doorgeschoven. De in=uittaakstelling kent geen concrete invulling, maar wordt gaandeweg het jaar ingevuld. De invulling kan bestaan uit onderuitputting of andere meevallers.

Bij Voorjaarsnota 2024 is in totaal circa 5,0 miljard euro aan eindejaarsmarge (en dus ook in=uittaakstelling) aan de begrotingen toegevoegd. Daarnaast is bij Miljoenennota 2023 aanvullende onderuitputting ingeboekt van 3,5 miljard euro voor 2024. Van de in=uittaakstelling wordt bij de Najaarsnota 2024 circa 3,24 miljard euro ingevuld. Bij het financieel jaarverslag Rijk moet de resterende openstaande in=uittaakstelling van circa 1,69 miljard euro en de aanvullende onderuitputting van 3,5 miljard euro worden ingevuld.

Meevallers
Meevaller voorziening laagdrempelige fiscale rechtshulp
De Belangenbehartiger Belastingplichtigen en Toeslaggerechtigden is een organisatie die zich in de Inrichtingsfase bevindt. Bij Miljoenennota zijn de structureel gereserveerde middelen vanaf 2025 overgeheveld naar de Financiën begroting. De resterende middelen op de Aanvullende post in 2024 (circa 14 miljoen) zijn niet benodigd en vallen daarom vrij.

Meevaller middelen klimaatakkoord
De resterende middelen in 2024 voor het Klimaatakkoord (34 miljoen) vallen vrij omdat deze niet nodig zijn gebleken voor specifieke maatregelen.

Meevaller Parlementaire enquête aardgaswinning Groningen (PEGA)
Bij Voorjaarsnota 2024 is ruim 910 miljoen euro overgeheveld van de Aanvullende Post naar de departementale begrotingen voor maatregelen die zijn aangekondigd bij de kabinetsreactie op PEGA. Met de Miljoenennota 2025 zijn de PEGA-middelen op de AP, waaronder ook het jaar 2024, middels een kasschuif in een meer realistisch kasritme geplaatst. Toen was echter de inschatting dat voor een aantal PEGA-maatregelen nog een opvraag voor 2024 zou volgen. Inmiddels is bij de NJN nu duidelijk dat deze middelen uit 2024 niet meer opgevraagd zullen worden voor de uitvoering van PEGA-maatregelen in 2024.

Meevaller Traditioneel Eigen Middelen (TEM)
De TEM-reservering is een risicoreservering voor nabetalingen inclusief vertragingsrente aan de Europese Commissie. Er worden geen nabetalingen in 2024 meer verwacht, waardoor de risicoreservering voor dit jaar kan worden afgeboekt.

Overige meevallers
Dit betreft o.a. meevallers op (het schrappen van de oploop van) de opschalingskorting (circa 9,3 miljoen euro), de huisvesting Algemene Rekenkamer (circa 8,2 miljoen euro), aanloopkosten MRB+ (circa 8 miljoen euro), domeinoverstijgende risico's (circa 7,9 miljoen euro) en digitale veiligheid (circa 7,6 miljoen euro).

Overboekingen Aanvullende Post
Er is een Traditionele Eigen Middelen (TEM)-nabetaling van 1,057 miljoen euro in 2024 gedaan aan de Europese Unie naar aanleiding van een herbeoordeling van dossiers. Deze middelen zijn na aftrek van perceptiekostenvergoeding overgeheveld vanaf de reservering op de aanvullende post naar de BZ-begroting.

Bijlage 3: Volledige belasting- en premieontvangsten

Tabel 1 Raming belastingen en premies op EMU-basis (in miljoenen euro)

	MN2025	NJN2024	Verschil
Indirecte belastingen	**117.303**	**117.129**	**– 174**
Invoerrechten	3.929	4.198	269
Omzetbelasting	78.778	78.778	0
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	1.402	1.402	0
Accijnzen	12.281	12.144	– 137
- Accijns van lichte olie	4.558	4.612	54
- Accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie	3.341	3.341	0
- Tabaksaccijns	3.175	3.029	– 146
- Alcoholaccijns	398	376	– 23
- Bieraccijns	456	456	0
- Wijnaccijns	353	331	– 23
Overdrachtsbelasting	3.723	3.610	– 113
Assurantiebelasting	3.953	3.953	0
Motorrijtuigenbelasting	4.983	4.983	0
Belastingen op een milieugrondslag	6.612	6.440	– 172
- Afvalstoffenbelasting	260	260	0
- Energiebelasting	5.286	5.115	– 172
- Waterbelasting	335	335	0
- Brandstoffenheffingen	0	0	0
- Vliegbelasting	730	730	0
- Kolenbelasting	0	0	0
Verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken e.a.	648	627	– 21
Belasting op zware motorrijtuigen	207	207	0
Inframarginale heffing	179	179	0
Bankbelasting	608	608	0
Directe belastingen	**156.194**	**156.314**	**121**
Inkomstenbelasting	18.330	18.531	201
Loonbelasting	81.420	81.420	0
Dividendbelasting	5.810	6.144	333
Kansspelbelasting	1.064	1.064	0
Vennootschapsbelasting	46.109	45.509	– 600
Bronbelasting op rente en royalty's	59	41	– 18
Schenk- en erfbelasting	3.402	3.606	204
Overige belastingontvangsten	376	376	0
Totaal belastingen	**273.872**	**273.819**	**– 53**
Premies volksverzekeringen	36.970	36.908	– 62
Premies werknemersverzekeringen	94.724	94.724	0
waarvan zorgpremies	56.652	56.652	0
Totaal belasting- en premieontvangsten op EMU-basis	**405.567**	**405.451**	**– 115**

Tabel 2 Raming belastingen en premies op kasbasis (in miljoenen euro)

	MN2025	NJN2024	Verschil
Indirecte belastingen	**117.033**	**116.893**	**– 140**
Invoerrechten	3.917	4.167	250
Omzetbelasting	78.731	78.731	0
Belasting op personenauto's en motorrijwielen	1.407	1.407	0
Accijnzen	12.343	12.223	– 120
- Accijns van lichte olie	4.597	4.647	50
- Accijns van minerale oliën, anders dan lichte olie	3.372	3.372	0
- Tabaksaccijns	3.178	3.048	– 130
- Alcoholaccijns	395	375	– 20
- Bieraccijns	456	456	0
- Wijnaccijns	346	326	– 20
Overdrachtsbelasting	3.737	3.637	– 100
Assurantiebelasting	3.930	3.930	0
Motorrijtuigenbelasting	4.954	4.954	0
Belastingen op een milieugrondslag	6.565	6.415	– 150
- co2-heffing	0	0	0
- Afvalstoffenbelasting	267	267	0
- Energiebelasting	5.253	5.103	– 150
- Waterbelasting	331	331	0
- Brandstoffenheffingen	0	0	0
- Vliegbelasting	715	715	0
- Kolenbelasting	0	0	0
Verbruiksbelasting van alcoholvrije dranken e.a.	634	614	– 20
Belasting op zware motorrijtuigen	205	205	0
Inframarginale heffing	0	0	0
Bankbelasting	608	608	0
Directe belastingen en premies volksverzekeringen	**169.030**	**169.617**	**587**
Inkomstenbelasting	24.937	25.138	201
Loonbelasting	81.918	81.918	0
Dividendbelasting	8.885	9.185	300
Kansspelbelasting	1.114	1.114	0
Vennootschapsbelasting	46.264	46.164	– 100
Bronbelasting op rente en royalty's	81	63	– 18
Schenk- en erfbelasting	3.402	3.606	204
Solidariteitsbijdrage	2.428	2.428	0
Overige belastingontvangsten	357	357	0
Totaal belastingen op kasbasis	**286.420**	**286.867**	**447**
Premies volksverzekeringen	37.475	37.413	– 62
Premies werknemersverzekeringen	95.312	95.312	0
Aansluiting naar EMU (KTV)	– 13.640	– 14.141	– 501
Totaal belasting- en premieontvangsten op EMU-basis	**405.567**	**405.451**	**– 115**